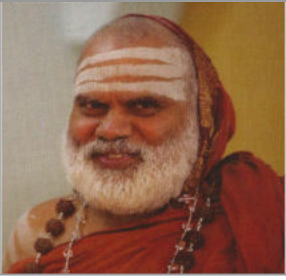

Voice of Jagadguru

advaitam paramanandam

an e-magazine on advaita

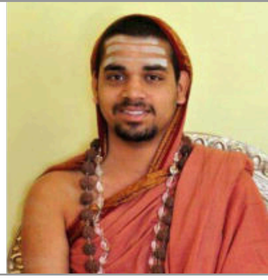

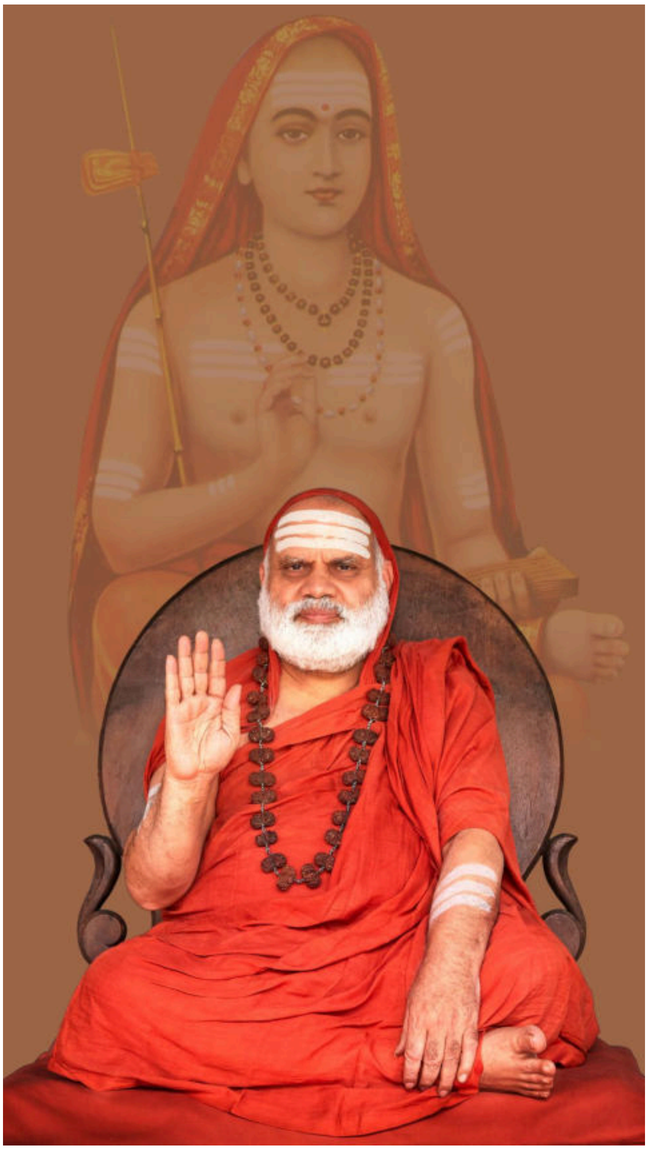

We submit our efforts at the Lotus feet of Jagadguru Śankarācārya His Holiness Mahāsannidhānam Śrī Śrī Srī Bhāratī Tīrtha Mahāswāmiji and Jagadguru Śankarācārya His Holiness Sannidhānam Śrī Śrī Śrī Vidhuśekhara Bhāratī Mahāswāmiji

स्वर्ण भारती

|| मधुसूदनसरस्वतीविरचितः प्रस्थानभेदः ||

|| మధుసూదనసరస్వతీవిరచితః ప్రస్థానభేదః ||

Serie No : 9

We submit our efforts at the Lotus feet of Jagadguru Śankarācārya His Holiness Mahāsannidhānam Śrī Śrī Srī Bhāratī Tīrtha Mahāswāmiji and Jagadguru Śankarācārya His Holiness Sannidhānam Śrī Śrī Śrī Vidhuśekhara Bhāratī Mahāswāmiji

श्री श्री जगद्गुरु शङ्कराचार्य महासंस्थानम्,
दक्षिणाम्नाय श्रीशारदापीठम्, शृङ्गेरी
Sri Sri Jagadguru Shankaracharya Mahasamsthanam
Dakshinamnaya Sri Sharada Peetham, Sringeri - 577 139.

शृङ्गगिरिः   १३.४.२०२४

दक्षिणाम्नायशृङ्गेरीशारदापीठाधीश्वराणाम् अनन्तश्रीविभूषितानां परमपूज्यानां जगद्गुरु शङ्कराचार्याणां श्रीभारतीतीर्थमहास्वामिनां संन्याश्रमस्वीकारस्वर्णमहोत्सवसन्दर्भं पुरस्कृत्य मुद्रितचराणां अधुना दुर्लभंगतानां विशिष्टानां गैर्वाणीग्रन्थाणां अन्तर्जालमाध्यमेन पुनः प्रकाशनं क्रियत इति विदित्वा जगद्गुरुचरणाः नितराममोदन्त । श्रीशारदाचन्द्रमौलीश्वरयोरसीमया कृपया कार्यमिदं सुष्ठु प्रवर्तताम्, कार्येऽस्मिन् कृतसाह्यास्समेऽपि सज्जनाः श्रेयांसि समधिगच्छन्त्विति च श्रीजगद्गुरुचरणा आशासते ।

इति निवेदयिता
टि दक्षिणामूर्तिः

Phone: 08265 - 250123 / 250192 • Fax: 08265 - 250792
E-mail: info@sringerisharadapeetham.org • www.sringerisharadapeetham.org

We submit our efforts at the Holi Lotus Feet of Jagadguru Shankaracharya His Holiness Sri Sri Sri Mahasannidhanam Sri Sri Sri Bhāratī Tīrtha Mahaswamigal and Jagadguru Shankaracharya His Holiness Sri Sri Sri Sannidhanam Sri Sri Sri Vidhushekhara Bhāratī Mahaswamigal.

We took our small effort in bringing this book again in Sanskrit and Telugu word by word meaning by Swamini Satyavrananda Saraswati. Disciple of PujyaSri Swami Dayananda Saraswati, Arsha Vidya Gurukulam, Annaikatti Coimbatore and Swami Paramarthananda Sarawati, Chennai. Swamini is the Managing Trustee of Akshara Vidya Trust, Chennai. Swamini has completed 26 years of her teaching on Vedanta Prasthanatraya.

Pranams
Srimathi Veeramani

॥श्रीगुरुवन्दनम्॥

श्रीगुरुभ्यो नमः

शङ्कारूपेण मच्चित्तं पङ्कीकृतमभूद्यया ।
किङ्करी यस्य सा माया शङ्काराचार्यमाश्रये ॥

प्रह्लादवरदो देवो यो नृसिंहः परो हरिः ।
नृसिंहोपासकं नित्यं तं नृसिंहगुरुं भजे ॥

श्रीसच्चिदानन्दशिवाभिनव्यनृसिंहभारत्यभिधान् यतीन्द्रान् ।
विद्यानिधीन् मन्त्रनिधीन् सदात्मनिष्ठान् भजे मानवशम्भुरूपान् ॥

सदात्मध्याननिरतं विषयेभ्यः पराङ्मुखम् ।
नौमि शास्त्रेषु निष्णातं चन्द्रशेखरभारतीम् ॥

विवेकिनं महाप्रज्ञं धैर्यौदार्यक्षमानिधिम् ।
सदाभिनवपूर्वं तं विद्यातीर्थगुरुं भजे ॥

अज्ञानां जाह्नवीतीर्थं विद्यातीर्थं विवेकिनाम् ।
सर्वेषां सुखदं तीर्थं भारतीतीर्थमाश्रये ॥

विद्याविनयसम्पन्नं वीतरागं विवेकिनम् ।
वन्दे वेदान्ततत्त्वज्ञं विधुशेखरभारतीम् ॥

पञ्चाशल्लिपिभिर्विभक्तमुखदोः पन्मध्यवक्षस्थलां
भास्वन्मौलिनिबद्धचन्द्रशकलामापीनतुङ्गस्तनीम् ।
मुद्रामक्षगुणं सुधाढ्यकलशं
विद्याञ्च हस्ताम्बुजैः
बिभ्राणां विशदप्रभां त्रिनयनां वाग्देवतामाश्रये ॥

श्रीमत्परमहंस-परिव्राजकाचार्यवर्य-पदवाक्यप्रमाणपारावारपारीण-यमनियमासनप्राणायामप्रत्याहारधारणाध्यानसमाध्यष्टाङ्गयोगानुष्ठाननिष्ठ-तपश्चक्रवर्ति-अनाद्यविच्छिन्नश्रीशङ्कराचार्यगुरुपरंपराप्राप्त-षड्दर्शनस्थापनाचार्य-व्याख्यानसिंहासनाधीश्वर-सकलनिगमागमसारहृदय-सांख्यत्रयप्रतिपादक-वैदिकमार्गप्रवर्तक-सर्वतन्त्रस्वतन्त्र-आदिराजधानी-विद्यानगरमहाराजधानी-कर्णाटकसिंहासनप्रतिष्ठापनाचार्य-श्रीमद्राजाधिराजगुरु-भूमण्डलाचार्य-ऋष्यशृङ्गपुरवराधीश्वर-तुङ्गभद्रातीरवासि-श्रीमद्विद्याशङ्करपादपद्माराधक-

श्रीमज्जगद्गुरु-श्रीमदभिनवविद्यातीर्थमहास्वामिगुरुकरकमलसञ्जात-

श्रीमज्जगद्गुरु-श्रीभारतीतीर्थमहास्वामिनां-

तत्करकमलसञ्जात-श्रीमज्जगद्गुरु-श्रीविधुशेखरभारतीमहास्वामिनां च चरणारविन्दयोः साष्टाङ्गप्रणामान् समर्पयामः ॥

||śrīguruvandanam||
śrīgurubhyo namaḥ
śaṅkārūpeṇa maccittaṃ paṅkīkṛtamabhūdyayā |
kiṅkarī yasya sā māyā śaṅkārācāryamāśraye ||
prahlādavarado devo yo nṛsiṃhaḥ paro hariḥ |
nṛsiṃhopāsakaṃ nityaṃ taṃ nṛsiṃhaguruṃ bhaje ||
śrīsaccidānandaśivābhinavyanṛsiṃhabhāratyabhidhān yatīndrān |
vidyānidhīn mantranidhīn sadātmaniṣṭhān bhaje mānavaśambhurūpān ||
sadātmadhyānaniratam viṣayebhyaḥ parāṅmukham |
naumi śāstreṣu niṣṇātaṃ candraśekharabhāratīm ||
vivekinaṃ mahāprajñaṃ dhairyaudāryakṣamānidhim |
sadābhinavapūrvaṃ taṃ vidyātīrthaguruṃ bhaje ||
ajñānāṃ jāhnavītīrthaṃ vidyātīrthaṃ vivekinām |
sarveṣāṃ sukhadaṃ tīrthaṃ bhāratītīrthamāśraye ||
vidyāvinayasampannaṃ vītarāgaṃ vivekinam |
vande vedāntatattvajñaṃ vidhuśekharabhāratīm ||
pañcāśallipibhirvibhaktamukhadoḥ panmadhyavakṣasthalāṃ
bhāsvanmaulinibaddhacandraśakalāmāpīnatuṅgastanīm |
mudrāmakṣaguṇaṃ sudhāḍhyakalaśaṃ
vidyāñca hastāmbujaiḥ
bibhrāṇāṃ viśadaprabhāṃ trinayanāṃ vāgdevatāmāśraye ||

śrīmatparamahaṃsa-parivrājakācāryavarya-padavākyapramāṇapārāvārapārīṇa-yamaniyamāsanaprāṇāyāmapratyāhāradhāraṇādhyānasamādhyaṣṭāṅgayogānuṣṭhānaniṣṭha-tapaścakravarti-anādyavicchinnaśrīśaṅkarācāryaguruparaṃparāprāpta-ṣaḍdarśanasthāpanācārya-vyākhyānasiṃhāsanādhīśvara-sakalanigamāgamasārahṛdaya-sāṃkhyatrayapratipādaka-vaidikamārgapravartaka-sarvatantrasvatantra-ādirājadhānī-vidyānagaramahārājadhānī-karṇāṭakasiṃhāsanapratiṣṭhāpanācārya-śrīmadrājādhirājaguru-bhūmaṇḍalācārya-ṛṣyaśṛṅgapuravarādhīśvara-tuṅgabhadrātīravāsi-śrīmadvidyāśaṅkarapādapadmārādhaka-
śrīmajjagadguru-śrīmadabhinavavidyātīrthamahāsvāmigurukarakamalasañjāta-
śrīmajjagadguru-śrībhāratītīrthamahāsvāminām-
tatkarakamalasañjāta-śrīmajjagadguru-śrīvidhuśekharabhāratīmahāsvāminām ca caraṇāravindayoḥ sāṣṭāṅgapraṇāmān samarpayāmaḥ ||

|| मधुसूदनसरस्वतीविरचितः प्रस्थानभेदः ||

|| మధుసూదనసరస్వతీవిరచితః ప్రస్థానభేదః ||

Prasthānabheda
Of Madhusūdana Sarasvatī

Vani Vilas Press (1912)

*** *ఓం శ్రీ గురుభ్యో నమః***

వేదములన్నిటి సారము పరమాత్మయే.

अथ सर्वेषां शास्त्राणां भगवत्येव तात्पर्यं साक्षात्परम्परया वेति समासेन तेषां प्रस्थानभेदोऽत्रोद्दिश्यते । तथा हि — #

ऋग्वेदो यजुर्वेदः सामवेदोऽथर्ववेद इति वेदाश्चत्वारः । शिक्षा व्याकरणं निरुक्तं छन्दो ज्यौतिषं कल्प इति वेदाङ्गानि षट् । पुराणन्यायमीमांसा धर्मशास्त्राणि चेति चत्वार्युपाङ्गानि । अत्रोपपुराणानामपि पुराणेऽन्तर्भावः, वैशेषिकशास्त्रस्य न्याये, वेदान्तशास्त्रस्य मीमांसायाम्, महाभारतरामायणयोः सांख्यपातञ्जलपाशुपतवैष्णवादीनां च धर्मशास्त्रे; एवं मिलीत्वा चतुर्दश विद्याः । तथा चोक्तं याज्ञवल्क्येन — 'पुराणन्यायमीमांसाधर्मशास्त्राङ्गमिश्रिताः । वेदाः स्थानानि विद्यानां धर्मस्य च चतुर्दश' इति । एता एव चतुर्भिरुपवेदैः सहिता अष्टादश विद्या भवन्ति । आयुर्वेदो धनुर्वेदो गान्धर्ववेदोऽर्थशास्त्रां चेति चत्वार उपवेदाः । सर्वेषां चास्तिकानामेवावन्त्येव शास्त्रप्रस्थानानि; अन्येषामप्येकदेशिनामेतेष्वेवान्तर्भावात् ।

అథ సర్వేషాం శాస్త్రాణాం భగవత్యేవ తాత్పర్యం సాక్షాత్పరంపరయా వేతి సమాసేన తేషాం ప్రస్థానభేదోఽత్రోద్దిశ్యతే | తథా హి — #

ఋగ్వేదో యజుర్వేదః సామవేదోఽథర్వవేద ఇతి వేదాశ్చత్వారః | శిక్షా వ్యాకరణం నిరుక్తం ఛందో జ్యౌతిషం కల్ప ఇతి వేదాంగాని షట్ | పురాణన్యాయమీమాంసా ధర్మశాస్త్రాణి చేతి చత్వార్యుపాంగాని | అత్రోపపురాణానామపి పురాణేఽన్తర్భావః, వైశేషికశాస్త్రస్య న్యాయే, వేదాంతశాస్త్రస్య మీమాంసాయాం, మహాభారతరామాయణయోః సాంఖ్యపాతంజలపాశుపతవైష్ణవాదీనాం చ ధర్మశాస్త్రే; ఏవం మిలీత్వా చతుర్దశ విద్యాః | తథా చోక్తం యాజ్ఞవల్క్యేన — 'పురాణన్యాయమీమాంసాధర్మశాస్త్రాంగమిశ్రితాః | వేదాః స్థానాని విద్యానాం ధర్మస్య చ చతుర్దశ' ఇతి | ఏతా ఏవ చతుర్భిరుపవేదైః సహితా అష్టాదశ విద్యా భవంతి | ఆయుర్వేదో ధనుర్వేదో గాంధర్వవేదోఽర్థశాస్త్రాం చేతి చత్వార ఉపవేదాః .| సర్వేషాం చాస్తికానామేవావంత్యేవ శాస్త్రప్రస్థానాని; అన్యేషామప్యేకదేశినామేతేష్వేవాంతర్భావాత్ |

Now is begun the study of scriptures. All the scriptures have the truth of Bhagavān alone as that which is to be known. Here the different perspectives are dealt with in brief.

The Vedās are four in number—ṛgveda, yajurveda, sāmaveda and atharvaveda. The vedāṅgās are six — śikṣā (science of pronunciation), vyākaraṇaṃ (grammar), niruktaṃ (etymology), Chandas (metre), jyautiṣaṃ (astronomy and astrology), and kalpa (rituals). Thus altogether there are fourteen vidyās. The upāṅgās are four— purāṇa, nyāya, mīmāṃsā and dharma śāstrās. The upapurāṇas are included in the purāṇas –, vaiśeṣika śāstra is included in nyāya, vedānta śāstra in mīmāṃsā, and mahābhārata, rāmāyaṇa, sāṃkhya, pātañjali yoga sutra, pāśupata, vaiṣṇavā, etc., are included in dharma śāstra .

So has it been said by Sage Yājñavalkya — “The purāṇas, nyāya, mīmāṃsā, dharma śāstrā and the Vedās (including vedāṅgās) together constitute the fourteen vidyās”. These, along with the four upavedās are the eighteen vidyās. The four upavedās are— āyurveda, dhanurveda (archery), gāndharvaveda (music) and artha śāstrā (political science). These are the only prasthānās for all āstikas. The perspectives (prasthānās) of other ekadeśinā (those who hold different views in some matters) are included in these.

ఇప్పుడు వివిధ ప్రస్థానముల గురించి క్లుప్తముగా చూచెదము. మనకు ఋగ్వేదము, యజుర్వేదము, సామవేదము మరియు అథర్వణ వేదము అను నాలుగు వేదములు కలవు.

శిక్ష ,వ్యాకరణము,నిరుక్తం, ఛందస్సు , జ్యోతిషము మరియు కల్పము అను ఆరు వేదాంగములును గలవు. పురాణము, న్యాయ, మీమాంస మరియు ధర్మశాస్త్రములు అనెడు నాలుగు ఉపాంగములును గలవు.

ఉప పురాణములను పురాణములలోనూ,వైశేషిక ను

న్యాయ లోను, వేదాంతములను

మీమాంసలోను మరియు మహాభారత, రామాయణ ,సాంఖ్య, యోగ,పాశుపత, వైష్ణవం...... మొదలగునవి ధర్మశాస్త్రములలోనూ చేర్చడము జరిగినది.

ఈ విధముగా మనకు పదునాలుగు విద్యలని యాజ్ఞవల్క్య మహర్షి చే నుడువబడినది.

అవియే పదునాలుగు విద్యలు.

అవి :

పురాణములు, న్యాయ, మీమాంస,ధర్మశాస్త్రములు మరియు నాలుగు వేదములు (వేదాంగములతో కలిపి) వీటికి నాలుగు ఉప వేదములయిన ఆయుర్వేదము, ధనుర్వేదము, గంధర్వ వేదములు(సంగీతము) మరియు అర్థశాస్త్రము కలిపి 18 విద్యలు .ఆస్తికులు అందరికీ ఈ 18 విద్యలే ప్రస్థానములు .ఇతర ఏకదేశి ప్రస్థానములు కూడా వీటిలోనే చేర్చబడినవి.

ननु—नास्तिकानामपि प्रस्थानान्तराणि सन्ति; तान्येतेष्वनन्तर्भावात् पृथग्गणयितु- मुचितानि । तथा हि —शून्यवादेनैकं प्रस्थानं माध्यमिकानाम् । क्षणिकविज्ञान- मात्रवादेनान्यद्योगाचाराणाम् । ज्ञानाकारानुमेयक्षणिकबाह्यार्थवादेनापरं सौत्रान्तिकानाम् । प्रत्यक्षसलक्षणक्षणिकबाह्यार्थवादेनापरं वैभाषिकाणाम् । एवं सौगतानां प्रस्थानचतुष्टयम् । तथा देहात्मवादेनैकं प्रस्थानं चार्वाकाणाम् । एवं - देहातिरिक्त देहपरिमाणात्मवादेन द्वितीयं प्रस्थानं दिगम्बराणाम् । एवं मिलित्वा नास्तिकानां षट् प्रस्थानानि । तानि कस्मान्नोच्यन्ते ?

నను—నాస్తికానామపి ప్రస్థానాంతరాణి సంతి; తాన్యేతేష్వనంతర్భావాత్ పృథగ్గణయితు- ముచితాని | తథా హి —శూన్యవాదేనైకం ప్రస్థానం మాధ్యమికానాం | క్షణికవిజ్ఞాన- మాత్రవాదేనాన్యద్యోగాచారాణాం | జ్ఞానాకారానుమేయక్షణికబాహ్యార్థవాదేనాపరం సౌత్రాంతికానాం | ప్రత్యక్షసలక్షణక్షణికబాహ్యార్థవాదేనాపరం వైభాషికాణాం | ఏవం సౌగతానాం ప్రస్థానచతుష్టయం | తథా దేహాత్మవాదేనైకం ప్రస్థానం చార్వాకాణాం . ఏవం - దేహాతిరిక్త దేహపరిమాణాత్మవాదేన ద్వితీయం ప్రస్థానం దిగంబరాణాం | ఏవం మిలిత్వా నాస్తికానాం షట్ ప్రస్థానాని . తాని కస్మాన్నోచ్యంతే ?

Objection: For nāstikās there are other basis for scriptures also. Since they are not included in these, they should be counted separately. Thus, one doctrine (prasthāna) is the śūnyavāda of the mādhyamikā Buddhists. Another is the momentary vijñānavāda of the yogācāras. Yet another is the theory of short-lived external objects known by assumption, of the sautrāntikās. Still another is the theory of the vaibhāṣikās according to which short-lived external objects are known by perception. In this manner, there are four (prasthānas) doctrines of the Buddhists. Then there is the theory of the cārvākās which holds that the body itself is the Self. The (prasthānas) doctrine of the digambarās is that an ātmā is different from the body and is of the size of the body. Together there are six prasthānas of the nāstikās. Why are they not mentioned?

सत्यम् ; वेदबाह्यत्वात्तेषां म्लेच्छादिप्रस्थानवत् परम्परयापि पुरुषार्थानुपयोगित्वात् उपेक्षणीयत्वमेव । इह च साक्षाद्वा परम्परया वा पुमर्थोपयोगिनां वेदोपकरणानामेव प्रस्थानानां भेदो दर्शितः । ततो न न्यूनत्वशङ्कावकाशः ॥

సత్యం ; వేదబాహ్యత్వాత్తేషాం మ్లేచ్ఛాదిప్రస్థానవత్ పరంపరయాపి పురుషార్థానుపయోగిత్వాత్ ఉపేక్షణీయత్వమేవ | ఇహ చ సాక్షాద్వా పరంపరయా వా పుమర్థోపయోగినాం వేదోపకరణానామేవ ప్రస్థానానాం భేదో దర్శితః . తతో న న్యూనత్వశంకావకాశః

Answer: True. But being outside the pale of the Vedās they are not even indirectly useful for the attainment of the puruṣārthās (human life goal), they are like the of (prasthānas) doctrines

of mlecchās (foreign, not conforming to the normal Hindu way of thinking) etc., and so must be ignored. Here only the different perspectives which are useful for the attainment of the puruṣārthās either directly or indirectly and which are in accordance with the Vedās are mentioned. So there is no room for thinking that the number is inadequate.

పూర్వ పక్షము:

నాస్తికుల కొరకు కొన్ని ప్రస్థానములు ఉన్నవి. పైన చెప్పిన ఆస్తిక ప్రస్థానములలో ఇవి చేర్చబడలేదు గనుక వాటిని ప్రత్యేకముగా పరిగణించడమైనది.. ఈ ఆస్తిక ప్రస్థానములలో నాలుగు బౌద్ధ మతమునకు చెందినవి.

అవి:

1. మాధ్యమిక బౌద్ధుల శూన్యవాదము.

2. యోగాచారుల క్షణిక విజ్ఞానవాదము

3. అనుమాన ప్రమాణము పై ఆధారపడిన సౌత్రాంతికుల " బాహ్య విషయ క్షణిక విజ్ఞానవాదము"

4.ప్రత్యక్ష ప్రమాణముపై ఆధారపడిన క్షణిక విజ్ఞానవాదము.

మిగిలిన రెండిటిలో

1. చార్వాక సిద్ధాంతము .దేహమే ఆత్మ అనునది వీరివాదము

2. దిగంబర వాదము

వీరు ప్రతి దేహమునకొక ఆత్మ ఉండునని, ఆ ఆత్మ ,దేహము యొక్క పరిమాణములో ఉండునని వాదించెదరు .

ఇవి ఆరు నాస్తిక ప్రస్థానములు.

ఎందుకని వీటిని ప్రస్తావించలేదు?

సమాధానము:

నిజమే .నాస్తిక ప్రస్థానములు వేద బాహ్యము. అవి పరోక్షముగా కూడా పురుషార్థ సాధనకు ఉపకరించవు. అవి మ్లేచ్ఛుల ప్రస్థానముల వంటివి. ఆ కారణము చేతనే అవి పరిగణించబడలేదు. ఇచ్చట వేదముల కనుగుణమైనటువంటి , పురుషార్థ సాధనకు ప్రత్యక్షముగానో ,పరోక్షముగానో ఉపయోగపడు ప్రస్థానములనే పరిగణలోకి తీసుకొనబడినవి.

ఇప్పుడు అజ్ఞానుల అవగాహన కొరకు ప్రస్థానముల యొక్క వివిధ ప్రయోజనములు,తద్వారా ప్రస్థానముల స్వరూపములో కలుగు భేదములను క్లుప్తముగా మీ ముందుచెదను. ధర్మము మరియు బ్రహ్మముల గురించి

బోధించు వేదములు అపౌరుషేయములు. అవి పురుష బుద్ధి నుండి వచ్చినవి కావు. వేదములు మంత్ర భాగము మరియు బ్రాహ్మణ భాగముల సమాహారము. మంత్ర భాగము కర్మలు నిర్వహించుటకు కావలసిన పదార్థములు మరియు దేవతల గురించిన సమాచారమును కలిగియుండును. ఈ మంత్రములు ఋగ్ ,యజుర్ మరియు సామ అని మూడు విధములు. ఋగ్ మంత్రములు ఛందోబద్ధముగా ఉండును.

ఉదాహరణ: అగ్నిమీళే పురోహితం మొదలగు గాయత్రి ఛందస్సులో ఉండెడి మంత్రములు.

अथ संक्षेपेणैषां प्रस्थानानां स्वरूपभेदे हेतुः प्रयोजनभेद उच्यते बालानां व्युत्पत्तये —

तत्र धर्मब्रह्मप्रतिपादकमपौरुषेयं प्रमाणवाक्यं वेदः । स च मन्त्रब्राह्मणात्मकः । तत्र मन्त्रा अनुष्ठानकारकभूतद्रव्यदेवताप्रकाशकाः । तेऽपि त्रिविधा ऋग्यजुःसाम-भेदात् । तत्र पादबद्धगायत्र्यादिच्छन्दोविशिष्टा ऋच : 'अग्निमीळे पुरोहितम्' इत्याद्याः । ता एव गीतिविशिष्टाः सामानि । तदुभयविलक्षणानि यजूंषि । 'अग्नीदग्नीन्विहर' इत्यादिसंबोधनरूपा निगदमन्त्रा अपि यजुरन्तर्भूता एव । तदेवं निरूपिता मन्त्राः ।

అథ సంక్షేపేణైషాం ప్రస్థానానాం స్వరూపభేదే హేతుః ప్రయోజనభేద ఉచ్యతే బాలానాం వ్యుత్పత్తయే —

తత్ర ధర్మబ్రహ్మప్రతిపాదకమపౌరుషేయం ప్రమాణవాక్యం వేదః | స చ మంత్రబ్రాహ్మణాత్మకః | తత్ర మంత్రా అనుష్ఠానకారకభూతద్రవ్యదేవతాప్రకాశకాః | తేఽపి త్రివిధా ఋగ్యజుఃసామ-భేదాత్ | తత్ర పాదబద్ధగాయత్ర్యాదిచ్ఛందోవిశిష్టా ఋచ : 'అగ్నిమీళే పురోహితం' ఇత్యాద్యాః . తా ఏవ గీతివిశిష్టాః సామాని | తదుభయవిలక్షణాని యజూంషి | 'అగ్నీదగ్నీన్విహర' ఇత్యాదిసంబోధనరూపా నిగదమంత్రా అపి యజురంతర్భూతా ఏవ | తదేవం నిరూపితా మంత్రాః |

Now the different purposes of these (doctrines) prasthānas, which are the reason for the differences in their nature, are being briefly set forth, for the education of the beginner. The Vedās are not of human intellect, and the source of knowledge which enlightens about Brahman and Dharma. They are composed of mantrās (chanting) and brahmanas (prose). Mantrās enlighten about the materials and the devatās which are the components in the performance of rituals. They are of three kinds – Ṛg, yajus and sāma. The Ṛg mantrās are metrical in the form in metres such as gāyatrī, e.g., "agnimīḻe purohitam", etc. The same mantrās, when sung, are sāma. Different from both these are yajur mantras. Nigadamantrās which address deities, such as "agnīdagnīnvihara" are also included as yajur mantrās. Thus mantrās are described.

ఈ ఋక్ మంత్రములే గానము చేయబడినప్పుడు అవి సామ మంత్రములు అనబడును.ఈ రెండింటికి భిన్నమైనవి యజుర్ మంత్రములు. 'అగ్నిదగ్నిన్విహర 'వంటి

'దేవతలనుద్దేశించు నిగద మంత్రములు కూడా యజుర్ మంత్రములలో చేర్చబడినవి .ఇదీ మంత్ర భాగమునకు సంబంధించిన వివరణ.

ब्राह्मणमपि त्रिविधं विधिरूपमर्थवादरूपं तदुभयविलक्षणरूपं चेति। तत्र शब्दभावना विधिरिति भाट्टा:। नियोगो विधिरिति प्राभाकराः। इष्टसाधनता विधिरिति तार्किकादयः सर्वे। विधिरपि चतुर्विध उत्पत्त्यधिकारविनियोगप्रयोग-भेदात् । तत्र कर्मस्वरूपमात्रबोधको विधिरुत्पत्तिविधि: 'आग्नेयोऽष्टाकपालो भवति' इत्यादि:। सेतिकर्तव्यताकस्य करणस्य यागादेः फलसंबन्धबोधको विधिरधिकारविधि:। 'दर्शपूर्णमासाभ्यां स्वर्गकामो यजेत' इत्यादि:। अङ्गसंबन्धबोधको विधिर्विनियोगविधि: 'व्रीहिभिर्यजेत' 'समिधो यजति' इत्यादि:। साङ्गप्रधानकर्मप्रयोगैक्यबोधकः पूर्वोक्तविधित्रयमेलनरूपः प्रयोगविधि:। स च श्रौत इत्येके , कल्प्य इत्यपरे ।

బ్రాహ్మణమపి త్రివిధం విధిరూపమర్థవాదరూపం తదుభయవిలక్షణరూపం చేతి | తత్ర శబ్దభావనా విధిరితి భాట్టా:| నియోగో విధిరితి ప్రాభాకరాః| ఇష్టసాధనతా విధిరితి తార్కికాదయః సర్వే | విధిరపి చతుర్విధ ఉత్పత్త్యధికారవినియోగప్రయోగ-భేదాత్ | తత్ర కర్మస్వరూపమాత్రబోధకో విధిరుత్పత్తివిధి: 'ఆగ్నేయోఽష్టాకపాలో భవతి' ఇత్యాది:| సేతికర్తవ్యతాకస్య కరణస్య యాగాదేః ఫలసంబంధబోధకో విధిరధికారవిధి:| 'దర్శపూర్ణమాసాభ్యాం స్వర్గకామో యజేత' ఇత్యాది:| అంగసంబంధబోధకో విధిర్వినియోగవిధి: 'వ్రీహిభిర్యజేత' 'సమిధో యజతి' ఇత్యాది:| సాంగప్రధానకర్మప్రయోగైక్యబోధకః పూర్వోక్తవిధిత్రయమేలనరూపః ప్రయోగవిధి:| స చ శ్రౌత ఇత్యేకే , కల్ప్య ఇత్యపరే |

Brāhmaṇas are also of three kinds—in the form of vidhi (injunction), in the form of arthavāda (acclamation or censure) and one that is different from both these. The bhāṭṭās hold that vidhi is śabdabhāvanā (a sentence which has the tendency to make a person undertake the action denoted by the verb). According to the prābhākarās, a vidhi is niyoga (what enjoins an action). All the tārkikās hold that vidhi is iṣṭasādhanatā (the means to a desired end). Vidhi is of four kinds—utpattividhi, adhikāravidhi, viniyogavidhi and prayogavidhi. The Utpattividhi (injunction of origination) is what indicates merely the general nature of a rite, such as, "āgneyo'ṣṭākapālo bhavati". Adhikāravidhi or injunction of competence is that in which the means of performing the sacrifice and the fruit thereof are indicated, such as, "darśapūrṇamāsābhyāṃ svargakāmo yajeta". Viniyogavidhi or injunction of application indicates the connection of a subsidiary with the principal, such as, "vrīhibhiryajeta" "samidho yajati". Prayogavidhi or injunction of performance is that in which are indicated the method of performance of the principal along with subsidiary rites and is of the nature of a combination of the previously mentioned three vidhis {utpattividhi, adhikāravidhi, viniyogavidhi}. Some say that it is śrauta and others that it is kalpya.

బ్రాహ్మణములు కూడా మూడు విధములు

అవి

1. విధి రూపంలో ఉన్నవి

2. అర్థవాద రూపంలో ఉన్నవి,

3. ఈ రెండింటికి భిన్న రూపంలో ఉన్నవి.

భాట్ట మతం వారికి 'విధి 'అనునది "శబ్ద భావన"* (అనగా ఒక వాక్యమునకు అందులోని క్రియా పదము సూచించు కర్మను వ్యక్తి చేత చేయించు సామర్థ్యము గలదు .)

ప్రాభాకర మతం- వీరికి 'విధి'అనునది 'నియోగ' (అనగా కర్మతో జత కూడునది.)

తార్కికులకు, ' విధి'అనగా ఇష్ట సాధనతా (అనగా కోరికను తీర్చుకొనడము లేదా కోరిన దానిని సాధించడం)

'విధి' నాలుగు రకములు

1. ఉత్పత్తి విధి

2. అధికార విధి

3. వినియోగ విధి

4. ప్రయోగ విధి

1.*"ఉత్పత్తి విధి"* అనునది కర్మ సాధారణ స్వరూపమును మాత్రమే తెలుపును. ఉదా: అగ్నేయోష్టాకపాలో భవతి,

2.' అధికార విధి' అనునది చేయవలసిన అర్పణలు మరియు వాటి ద్వారా యాగములలో రాబోవు ఫలములను తెలుపును. ఉదా:దర్శపూర్ణ మాసాభ్యాం స్వర్గ కామో యజేత

कर्मस्वरूपं च द्विविधं गुणकर्मार्थकर्म चेति । तत्र क्रतुकर्मकारकाण्याश्रित्य विहितं गुणकर्म । तदपि चतुर्विधं उत्पत्त्याप्तिविकृतिसंस्कृतिभेदात् । तत्र 'वसन्ते ब्राह्मणोऽग्नीनादधीत' 'यूपं तक्षति' इत्यादावाधानतक्षणादिना संस्कारविशेषविशिष्टाग्नियूपादेरुत्पत्तिः । 'स्वाध्यायोऽध्येतव्यः' 'गां पयो दोग्धि' इत्यादावध्ययनदोहनादिना विद्यमानस्यैव स्वाध्यायपयःप्रभृतेः प्राप्तिः । 'सोममभिषुणोति' 'व्रीहिनवहन्ति' 'आज्यं विलापयति' इत्यादावभिषवावघातविलापनैः सोमादीनां विकारः । 'व्रीहीन्प्रोक्षति' 'पत्न्यवेक्षते' इत्यादौ प्रोक्षणावेक्षणादिभिः व्रीह्यादिद्रव्याणां संस्कारः । एतच्चतुष्टयं च अङ्गमेव ।

కర్మస్వరూపం చ ద్వివిధం గుణకర్మార్థకర్మ చేతి | తత్ర క్రతుకర్మకారకాణ్యాశ్రిత్య విహితం గుణకర్మ | తదపి చతుర్విధం

ఉత్పత్త్యాప్తివికృతిసంస్కృతిభేదాత్ | తత్ర 'వసంతే బ్రాహ్మణోఽగ్నీనాదధీత' 'యూపం తక్షతి' ఇత్యాదావాధానతక్షణాదినా సంస్కారవిశేషవిశిష్టాగ్నియూపాదేరుత్పత్తి: | 'స్వాధ్యాయోఽధ్యేతవ్యః' 'గాం పయో దోగ్ధి' ఇత్యాదావధ్యయనదోహనాదినా విద్యమానస్యైవ స్వాధ్యాయపయఃప్రభృతేః ప్రాప్తి: | 'సోమమభిషుణోతి' 'వ్రీహినవహంతి' 'ఆజ్యం విలాపయతి' ఇత్యాదావభిషవావఘాతవిలాపనైః సోమాదీనాం వికారః | 'వ్రీహీన్ప్రోక్షతి' 'పత్న్యవేక్షతే' ఇత్యాదౌ ప్రోక్షణావేక్షణాదిభి: వ్రీహ్యాదిద్రవ్యాణాం సంస్కారః . ఏతచ్చతుష్టయం చ అంగమేవ |

Rites are of two kinds— subsidiary rites and principal rites. The rites based on the components of the performance of the sacrificial rite (such as the sacrificer, the deity, the materials for the sacrifice, etc.,) are subsidiary rites. These are of four kinds—originating, attaining, modifying and purificatory. In statements such as, “the brahmana should kindle the fire in vasanta”, “he fashions the yūpa”, there is the origin of divine fire and yūpa by kindling and fashioning. In statements such as, “one should study one’s branch of the veda”, “he milks the cow”, there is the gaining knowledge of the vedas and obtaining milk. In sentences such as, “One extracts soma rasā”, “One pounds the grains”, “One melts the ghee”, there is modification by extracting, pounding and melting. In “One sprinkles water on the grains”, “the wife casts a brief look”, there is purification of the materials such as grains. These four are the subsidiary rites.

3. *"వినియోగ విధి"* అనునది (ముఖ్య) ప్రధానమైన కర్మకు మరియు దానికనురూపమైన గౌణకర్మలకు గల సంబంధమును తెలుపును.

ఉదా: *"వ్రీహిభిర్యజేత" ,"సమిధో యజతి".

4. *"ప్రయోగ విధి"* అనునది ప్రధానమైన(ముఖ్య) కర్మకు మరియు దానికనురూపమైన గౌణకర్మలను చేయు విధానము తెలుపును.

ఈ "ప్రయోగ విధి" అనునది పైన చెప్పబడిన మూడు విధుల కలయిక .కొందరు దానిని శ్రౌతమనియు మరికొందరు 'కల్ప్యమనియు అందురు.

కర్మలు రెండు విధములు.

గుణకర్మ' (గౌణకర్మ)మరియు 'ముఖ్య కర్మ(అర్థ కర్మ)' .

'గౌణ కర్మలు' , యజ్ఞము ,దేవత , అర్పించబడు ద్రవ్యములు, కారకము మొదలగు వాటి మీద ఆధారపడిన కర్మలు.

ఈగౌణకర్మలు కూడా 4 రకములు.

1 ఉత్పత్తి 2. ఆప్తి 3. వికృతి (వికారము) 4.సంస్కృతి(సంస్కారము).

1. *ఉత్పత్తి*:

బ్రాహ్మణుడు వసంతంలో అగ్నిని వెలిగించవలెను, "అతడు 'యూపము'ను రూపకల్పన చేయవలెను. పవిత్రమైన అగ్నిని పుట్టించుట (ఉత్పత్తి చేయుట)

అను దానిలో సంస్కార విశేష విశిష్ట అగ్ని ,యూపము ఉత్పత్తి ఉన్నది.

అదే విధముగా

2. *ఆప్తి*(పొందుట):

'స్వాధ్యాయోऽధ్యేతవ్యః' అనగా తాను ఏ వేదమునకు సంబంధించిన వాడో, ఆ వేదమును అధ్యయనం చేయవలెను.'

'గాం పయోదోగ్ధి' అనగా ' అతడు పాలు తీయును ' అను వాక్యములకు 'వేదమును పొందును', ' పాలను పొందును' అను అర్థము వచ్చును.

3. *వికృతి* (వికారము) :- 'సోమమభిషుణోతి' సోమరసమును తీయును(మార్పు చెందుట) ; 'వ్రీహినవ హంతి ' అనగా ధాన్యములను దంచును.

'ఆజ్యం విలాపయతి' అనగా నేతిని కరిగించును.

అభిషుణోతి' -నలుపుట,'అవహన్తి'-దంచుట; *'విలాపయతి*'- కరిగించుట అను కర్మలు వికారము అనగా మార్పును తెలుపును.

4. *సంస్కృతి*(సంస్కారము) :-'వ్రీహిన్ప్రోక్షతి' జలమును ధాన్యముపై సంప్రోక్షణం చేయుట ;

'పత్న్యవేక్షతే' పత్నివీక్షించుట (పత్ని అవేక్షతే) అను ఈ వాక్యములలో పదార్థములను సంస్కరించుట ఉన్నది. ఈ నాలుగు కర్మలు ఉపకర్మలు.

तथा क्रतुकारकाण्याश्रित्य विहितमर्थकर्म द्विविधमङ्गं प्रधानं चेति । अन्यार्थमङ्गम् । अनन्यार्थं प्रधानम् । अङ्गमपि द्विविधं सन्निपत्योपकारकमारादुपकारकं चेति । तत्र प्रधानस्वरूपनिर्वाहकं प्रथमम् । फलोपकारि द्वितीयम् । एवं सम्पूर्णाङ्गसंयुक्तो विधिः प्रकृतिः । विकलाङ्गसंयुक्तो विधिर्विकृतिः । तदुभयविलक्षणो विधिर्दर्विहोमः । एवमन्यदप्यूहयम् । तदेवं निरूपितो विधिभागः ।

తథా క్రతుకారకాణ్యాశ్రిత్య విహితమర్థకర్మ ద్వివిధమంగం ప్రధానం చేతి | అన్యార్థమంగం | అనన్యార్థం ప్రధానం | అంగమపి ద్వివిధం సన్నిపత్యోపకారకమారాదుపకారకం చేతి | తత్ర ప్రధానస్వరూపనిర్వాహకం ప్రథమం | ఫలోపకారి ద్వితీయం | ఏవం సంపూర్ణాంగసంయుక్తో విధి: ప్రకృతి: | వికలాంగసంయుక్తో విధిర్వికృతి: | తదుభయవిలక్షణో విధిర్దర్విహోమః | ఏవమన్యదప్యూహ్యం | తదేవం నిరూపితో విధిభాగః |

The principal rites based on the components of the sacrifice are also of two kinds—the ancillary and the main. The ancillary rites are for purposes other than the main one.. The main rites are not for the purpose of anything else. The ancillary rites are of two kinds—sannipatyopakārakam (those that are basic helpful) and ārādupakārakaṃ (those which are directly helpful). The former are those that constitute the body of the principal sacrifice. The latter is what helps in achieving the result of the sacrifice. An instruction which is complete with all the subsidiaries is known as 'prakṛti'. An instruction without all the subsidiaries is called 'vikṛti'. An instruction different from both of them is darvihoma. Others are also to be inferred similarly. Thus the instruction has been explained.

Note- sannipatyopakārakam—mīmāṃsā paribhāṣā says—These are those that directly or indirectly constitute the body of the principal sacrifice and thereby contribute to the initial unique result (apūrva) springing from that sacrifice; for instance, materials such as rice, harvesting, sprinkling, etc., relating to them; deities like the Agni, and acts like recitation from memory of sacrificial (yajñā) and preliminary (anuvākyā) hymns relating to them. Here rice, etc., being converted into dough, cooked and they produce cakes, and through them generate the body of the sacrifice and the initial unique result arising from it; sprinkling, etc., do the same thing by imparting a spiritual quality to the rice, and separating, etc., by visible results, such as removal of the husk. The sacrificial and preliminary hymns, etc., generate the body of the sacrifice by imparting some purification to the deities and thereby contribute to the initial unique result accruing from the sacrifice, while the deities do so directly.

ārādupakāraka- It is an action which is enjoined by itself without reference to any substance, etc., such as prayāja. It is useful for the generation of the parama apūrva. (arthasangraha).

ఆ విధముగా ముఖ్యకర్మలు కూడా వాటిలో వినియోగింపబడు ద్రవ్యములను బట్టి 'ఉపకర్మలు'(అంగ కర్మలు) మరియు'ప్రధాన కర్మలు'(అంగి కర్మలు) అని రెండు విధములు.

ఉపకర్మలు(అంగ కర్మలు) ప్రధానమైన కర్మలను ఉద్దేశించినవి కావు.ఇవి ముఖ్య కర్మలకు సహకారములుగా చేయబడు కర్మలు.'ముఖ్య కర్మలు'

ప్రధానమైన ఫలమునుద్దేశించి చేయునవి తప్ప యితరముల కొరకు చేయునవి కావు.

ఉపకర్మలు రెండు రకములు.

1.సన్నిపత్యోపకారకం(సాక్షాత్ గా ఉపకరించునవి).

ఇవి 'ప్రధానమైన కర్మ ' చేయుటకు సహకరించును.

2.ఆరాదుపకారకం(పరోక్షముగా ఉపకరించునవి)

ఇవి 'ప్రధానమైన కర్మ' ఫలమునకు సహకరించును.

ఉపకర్మలసహిత 'విధి' ప్రకృతి .

ఉపకర్మల రహిత 'విధి' వికృతి .

ఈ రెండింటికి విలక్షణమైన 'విధి ' అర్వి హోమము.

ఈ విధముగా ఇతర కర్మలు కూడా ఊహింపదగును.

ఈ ప్రకారముగా 'విధి' భాగము వివరింపబడినది.

గమనిక:-

సన్నిపత్యోపకారకము—

మీమాంసా పరిభాషయందు " ప్రధాన యజ్ఞకర్మలు ఉపకర్మలతో కూడి సాక్షాత్తుగా లేదా పరోక్షముగా అపూర్వఫలమును ఇచ్చునని" చెప్పబడినది.

ఉదాహరణకు : వడ్లు (వరి ధాన్యము)మొదలగు ద్రవ్యములు,వాటిని చల్లడము,అవి మొలకెత్తుట , ఆ పంటకోత మొదలగునవి , వాటికి సంబంధించినకర్మలు ; అగ్ని దేవత,పవిత్రమైన యజ్ఞమునకు చెందిన మంత్రోచ్చారణ మొదలగునవి ప్రధాన యజ్ఞమునకు ఉపకర్మలు.

ఇచ్చట,వరి మొదలగు ధాన్యములను పిండి చేసి, పురోడాశ ను తయారు చేయడము అను కర్మలు యజ్ఞమునకు కావలసినవి అమర్చుట , తద్వారా ఆ యజ్ఞము వలన కలుగు ఫలము ;

వరి ధాన్యము పొట్టు తొలగించుట, ఆ ధాన్యమును

చల్లుట మొదలగు ప్రత్యక్ష కర్మలు ఆ ధాన్యమునకు పవిత్రతను చేకూర్చును. దేవతలు ఆ యజ్ఞ ఫలమును నేరుగా ఇచ్చుచుండగా ,

యజ్ఞము , ప్రాథమిక శ్లోక పారాయణము , మంత్రోచ్చారణలుఅను ఉపకర్మలు ఆయా యజ్ఞ దేవతలకు (పవిత్రతను)శుద్ధిని చేకూర్చుట ద్వారా ప్రాథమిక యజ్ఞ ఫలమునకు సహకరించును.

ఆరాదుపకారకము:-

ఏ ఇతర ద్రవ్యముల అవసరము లేకయే తనకు తానుగా అపూర్వ ఫలమును ఇచ్చు 'ప్రయాజ' వంటి కర్మ.(అర్థ సంగ్రహః).

प्राशस्त्यनिन्दान्यतरलक्षणया विधिशेषभूतं वाक्यमर्थवादः । स च त्रिविधः गुणवादोऽनुवादो भूतार्थवादश्चेति । तत्र प्रमाणान्तरविरुद्धार्थबोधको गुणवादः 'आदित्यो यूपः' इत्यादिः । प्रमाणान्तरप्राप्तार्थबोधकोऽनुवादः 'अग्निर्हिमस्य भेषजम्' इत्यादिः । प्रमाणान्तरविरोधतत्प्राप्तिरहितार्थबोधको भूतार्थवादः 'इन्द्रो वृत्राय वज्रमुदयच्छत्' इत्यादिः। तदुक्तम् — 'विरोधे गुणवादः स्यादनुवादोऽवधारिते । भूतार्थवादस्तद्धानादर्थवादस्त्रिधा मतः' इति । तत्र त्रिविधानामप्यर्थवादानां विधिस्तुतिपरत्वे समानेऽपि भूतार्थवादानां स्वार्थेऽति प्रामाण्यं देवताधिकरणन्यायात् ।

ప్రాశస్త్యనిందాన్యతరలక్షణయా విధిశేషభూతం వాక్యమర్థవాదః | స చ త్రివిధః గుణవాదోఽనువాదో భూతార్థవాదశ్చేతి | తత్ర ప్రమాణాంతరవిరుద్ధార్థబోధకో గుణవాదః 'ఆదిత్యో యూపః' ఇత్యాది: | ప్రమాణాంతరప్రాప్తార్థబోధకోఽనువాదః 'అగ్నిర్హిమస్య భేషజం' ఇత్యాది: | ప్రమాణాంతరవిరోధతత్ప్రాప్తిరహితార్థబోధకో భూతార్థవాదః 'ఇంద్రో వృత్రాయ వజ్రముదయచ్ఛత్' ఇత్యాది:| తదుక్తం — 'విరోధే గుణవాదః స్యాదనువాదోఽవధారితే | భూతార్థవాదస్తద్ధానాదర్థవాదస్త్రిధా మతః' ఇతి | తత్ర త్రివిధానామప్యర్థవాదానాం విధిస్తుతిపరత్వే సమానేఽపి భూతార్థవాదానాం స్వార్థేఽతి ప్రామాణ్యం దేవతాధికరణన్యాయాత్ |

A statement of praise or censure which is an ornament to an injunction is an arthavāda' (explanatory passage). They are of three kinds—guṇavāda, anuvāda and bhūtārthavāda. When there is disagreement with another means of knowledge, it is guṇavāda, as for example in, "The sacrificial post is the sun". An explanatory passage which conveys a matter known through another means of knowledge is anuvāda, as in, "Fire is a remedy against cold". A passage which conveys a matter free from disagreement (contradiction) with any other means of knowledge and not established by another means of proof is a bhūtārthavāda, such as, "Indra raised the thunder-bolt to strike vṛtrā". Thus it has been said –-- If there is disagreement (contradiction),it would be a guṇavāda (statement of quality); in case of positive statement already known, it would be an anuvāda (repetition); where there is absence of both of these it would be a bhūtārthavāda (a statement of the real state of affairs). Thus an analytical passage is regarded as three-fold. Although all the different arthavādas are all equally for the purpose of praise of injunctions, bhūtārthavāda are valid by themselves according to the principle laid down in devatādhikaraṇa.

'విధి' కి ప్రశంస లేక నింద ఒక ఆభరణము' అనునది 'అర్థవాదము' (వివరణాత్మక ప్రకటన).

అవి(అర్థవాదము) ‘గుణవాదము’,’అనువాదము’ మరియు ‘భూతార్థవాదము’ అని మూడు రకములు.

.అర్థవాదము ఇతర జ్ఞానసాధనములతో విభేదించినపుడు అది’గుణవాదము’.

ఉదా||ఆదిత్యుడు యూపము మొదలగునవి.

.అర్థవాదము ఇతర జ్ఞానసాధనముల ద్వారా తెలుపబడు విషయమునే తెలియజేసినపుడు అది ‘అనువాదము’.

.ఉదా|| మంచుకు (శీతలము) విరుగుడు వేడిమి(ఉష్ణము).

.ఏ అర్థవాదము ఇతర జ్ఞానసాధనములోని విషయముతో విభేదించదు మరియు ఏ ఇతర సాధనముల ద్వారా స్థాపింపబడదో, అది ‘భూతార్థవాదము’.

ఉదా||

ఇంద్రుడు వృత్రాసురుని సంహరించుటకు వజ్రాయుధమును ఉపయోగించెను.

. కనుక, విభేదమున్నచో ‘గుణవాదము’,

.తెలిసిన విషయమునే సమర్థించునది ‘అనువాదము’(పునరావృతము);

.ఇవి రెండూ లేనిది ‘భూతార్థవాదము’ అని

అర్థవాదములు మూడు విధములు.

.వివిధ అర్థవాదములన్నియు ‘విధి’ప్రశంస కొరకు ఉన్ననూ,దేవతాధికరణము లోని సూత్రము ప్రకారము

‘భూతార్థవాదములు’వాటికవే సాటి(చెల్లును).

अबाधिताज्ञातज्ञापकत्वं हि प्रामाण्यम् । तच्च बाधितविषयत्वाज्ज्ञातज्ञापकत्वाच्च न गुणवादानुवादयोः । भूतार्थवादस्य तु स्वार्थे तात्पर्यरहितस्याप्यौत्सर्गिकं प्रामाण्यं न विहन्यते । तदेवं निरूपितोऽर्थवादभागः ।

అబాధితాజ్ఞాతజ్ఞాపకత్వం హి ప్రామాణ్యం | తచ్చ బాధితవిషయత్వాజ్ఞాతజ్ఞాపకత్వాచ్చ న గుణవాదానువాదయోః | భూతార్థవాదస్య తు స్వార్థే తాత్పర్యరహితస్యాప్యౌత్సర్గికం ప్రామాణ్యం న విహన్యతే | తదేవం నిరూపితోఽర్థవాదభాగః |

The validity of a means of proof consists in revealing what was not known before and is not contradicted by any other means. Guṇavāda and Anuvāda do not have validity because of being contradicted and revealing only what is already known, respectively. As for the bhūtārthavāda, even when its implication is not in its actual meaning, its validity with regard to

its own content is not affected. Thus the topic arthavāda is explained.

'నిర్ధారిత సాధనము యొక్క ప్రామాణ్యత' ,అది తెలియజేయు విషయము , పూర్వము తెలియనిది మరియు ఏ ఇతర ప్రమాణములతో విభేదించనిదిగా ఉండుట ' అనుదానిని బట్టి ఉండును.

'గుణవాదము' మరియు'అనువాదము' అనునవి క్రమముగా, పరస్పర విరుద్ధములు మరియు పూర్వము తెలిపిన విషయమునే తెలియజేయుట' వలన అవి ప్రామాణ్యములు కావు.

భూతార్థవాదము ప్రకారము , అది తెలియజేయు తాత్పర్యము (implication) యథార్థము కానప్పటికిని,విషయపరముగా దాని ప్రామాణ్యము ప్రభావితము కాదు.

ఇంతటితో 'అర్థవాద భాగము'వివరింపబడినది.

विध्यर्थवादोभयविलक्षणं तु वेदान्तवाक्यम् । तच्चाज्ञातज्ञापकत्वेऽ-प्यनुष्ठानाप्रतिपादकत्वान्न विधि:;स्वतः पुरुषार्थपरमानन्दज्ञानात्मकब्रह्मणि स्वार्थ उपक्रमोपसंहारादिषड्विधतात्पर्यलिङ्गवत्तयास्वतः प्रमाणभूतम् , सर्वानपि विधीनन्तःकरणशुद्धिद्वारा स्वशेषतामापादयत् , अन्यशेषत्वाभावाच्च नार्थवादः। तस्मादुभयविलक्षणमेव वेदवाक्यम् । तच्च क्वचिदज्ञातज्ञापकत्वमात्रेण विधिरिति व्यपदिश्यते, विधिपदरहितप्रमाणवाक्यत्वेन क्वचिद्भूतार्थवाद इति व्यवह्रियत इति न दोषः । तदेवं निरूपितं त्रिविधं ब्राह्मणम् । एवं च कर्मकाण्डब्रह्मकाण्डात्मको वेदो धर्मार्थकाममोक्षहेतुः ॥

విధ్యర్థవాదోభయవిలక్షణం తు వేదాంతవాక్యం | తచ్చాజ్ఞాతజ్ఞాపకత్వేఽ-ప్యనుష్ఠానాప్రతిపాదకత్వాన్న విధి:;స్వతః పురుషార్థపరమానందజ్ఞానాత్మకబ్రహ్మణి స్వార్థ ఉపక్రమోపసంహారాదిషడ్విధతాత్పర్యలింగవత్తయాస్వతః ప్రమాణభూతం , సర్వానపి విధీనంతఃకరణశుద్ధిద్వారా స్వశేషతామాపాదయత్ , అన్యశేషత్వాభావాచ్చ నార్థవాదః| తస్మాదుభయవిలక్షణమేవ వేదవాక్యం | తచ్చ క్వచిదజ్ఞాతజ్ఞాపకత్వమాత్రేణ విధిరితి వ్యపదిశ్యతే, విధిపదరహితప్రమాణవాక్యత్వేన క్వచిద్భూతార్థవాద ఇతి వ్యవహ్రియత ఇతి న దోషః | తదేవం నిరూపితం త్రివిధం బ్రాహ్మణం | ఏవం చ కర్మకాండబ్రహ్మకాండాత్మకో వేదో ధర్మార్థకామమోక్షహేతుః ||

Vedānta statements are different from both vidhi and arthavāda. Though they reveal what was not known, they are not vidhi (injunctions) because they do not enjoin the performance of any act. They are meaningful by themselves, having their purport in Brahman which is the human goal, absolute bliss and consciousness, as determined by the application of the six marks such as commencement, conclusion, etc., being valid means of knowledge; all the injunctions act as their accessories by bringing about purification of the mind, and they are not subservient to anything else; so they are not arthavādas. So vedic sentences are different from both. It is no defect that some vedic sentences are considered as vidhi when they merely

reveal what was not known before and some sentences which convey valid knowledge without having any word indicating an injunction are considered as bhūtārthavāda. Thus the three-fold brāhmaṇa has been explained. Thus the veda which is constituted of the karmakāṇḍa and the brahmakāṇḍa is the means of attaining dharma, artha, kāma and mokṣa.

వేదాంత వాక్యము 'విధి' మరియు 'అర్థవాదము' కంటె భిన్నము.అవి పూర్వము తెలియని వాటి గురించి మాట్లాడినను, ఏ కర్మానుష్ఠానముతో జతకూడవుగనుక

అవి 'విధులు' కావు.అయినప్పటికిని అవి వాటికవే అర్థవంతములు.ఎందుచేతననగా,వాని యొక్క పరమార్థము ఉపక్రమ, ఉపసంహారము మొదలగు షడ్లింగముల సహాయముతో నిర్ధారింపబడు మానవ జీవిత లక్ష్యమైన 'ఆత్యంతిక శాంతి' మరియు 'చైతన్య స్వరూపము 'అయిన బ్రహ్మము గురించి బోధించును గనుక అవి శృతి,యుక్తి ,అనుభవపూర్వకమైన అత్యున్నత జ్ఞాన సాధనములు.

అన్ని 'విధు'లు చిత్తశుద్ధిని కలిగించుట ద్వారా వేదాంతవాక్యములకు సహకరించు సాధనములు మరియు అవి ఇతరములకంటే అల్పము కావు కనుక అవి అర్థవాదములు కావు.అందుచేత వేదాంతవాక్యములు ఈ రెండింటికి భిన్నము.

కొన్ని వేదవాక్యములు అపూర్వ విషయమును గురించి తెలిపినపుడు వాటిని విధులుగా పరిగణించుట దోషము కాదు.మరికొన్ని వేదవాక్యములు 'ఏ విధి లేకుండానే తెలిసిన విషయమునే తెలుపును 'కనుక వాటిని భూతార్థవాదముగా పరిగణించదగును.

ఇంతటితో మూడు విధముల బ్రాహ్మణములు వివరించబడినవి.అందుచేత కర్మకాండ మరియు జ్ఞానకాండ లేక బ్రహ్మకాండ సముదాయమైన 'వేదము' ధర్మార్థకామము మరియు మోక్షపురుషార్థములను పొందుటకు సాధనము.

स च प्रयोगत्रयेण यज्ञनिर्वाहार्थमृग्यजुःसामभेदेन भिन्नः । तत्र हौत्रप्रयोग ऋग्वेदेन, आध्वर्यवप्रयोगो यजुर्वेदेन, औद्गात्रप्रयोगः सामवेदेन । ब्राह्मयाजमानप्रयोगौ तु अत्रैवान्तर्भूतौ । अथर्ववेदस्तु यज्ञानुपयुक्तः शान्तिपौष्टिकाभिचारादिकर्म- प्रतिपादकत्वेनात्यन्तविलक्षण एव । एवं प्रवचनभेदात् प्रतिवेदं भिन्ना भूयस्यः शाखाः । एवं च कर्मकाण्डे व्यापारभेदेऽपि सर्वासां वेदशाखानामेकरूपत्वमेव ब्रह्मकाण्डे । इति चतुर्णां वेदानां प्रयोजनभेदेन भेद उक्तः ।

స చ ప్రయోగత్రయేణ యజ్ఞనిర్వాహార్థమృగ్యజుఃసామభేదేన భిన్నః | తత్ర హౌత్రప్రయోగ ఋగ్వేదేన, ఆధ్వర్యవప్రయోగో యజుర్వేదేన, ఔద్గాత్రప్రయోగః సామవేదేన | బ్రాహ్మయాజమానప్రయోగౌ తు అత్రైవాంతర్భూతౌ | అథర్వవేదస్తు యజ్ఞానుపయుక్తః శాంతిపౌష్టికాభిచారాదికర్మ- ప్రతిపాదకత్వేనాత్యంతవిలక్షణ ఏవ | ఏవం ప్రవచనభేదాత్ ప్రతివేదం భిన్నా భూయస్యః శాఖాః | ఏవం చ కర్మకాండే వ్యాపారభేదేఽపి సర్వాసాం వేదశాఖానామేకరూపత్వమేవ బ్రహ్మకాండే . ఇతి చతుర్ణాం వేదానాం ప్రయోజనభేదేన భేద ఉక్తః |

The Vedās are different for three kinds of application as Ṛg, yajus and sāma, for the

purpose of performance of sacrifices (offering). The hota uses Ṛg veda, the ādhvaryu yajurveda and the audgāta sāmaveda. The brahmā and the yājamāna also use the same Vedas. Atharvaveda is not used in yajñās. It is quite different, since it deals with the performance of śānti, pausṭika, ābhicārā and other such karma. Each veda has many different branches with differences in the texts. Thus, though in karmakāṇḍa, there are different applications, in brahmakāṇḍa all the branches of the Vedas are of the same nature. Thus the differences among the four Vedas due to different purposes have been stated.

యజ్ఞము లో ఆహుతులను సమర్పించు విధము, యజ్ఞ నిర్వహణ ననుసరించి వేదములు ఋగ్,యజుస్ మరియు సామవేదము అని మూడు విధములు.

'హోత' ఋగ్వేదమును ,'అధ్వర్యు' యజుర్వేదమును మరియు 'ఔద్గాత' సామవేదమును ఉపయోగించెదరు. 'బ్రహ్మ' మరియు'యజమాని'కూడా ఆ వేదములనే ఉపయోగించెదరు. అథర్వణ వేదము యజ్ఞములలో ఉపయోగించరు. అథర్వణ వేదము ' శాంతి', 'పౌష్టిక', 'ఆభిచారిక' మరియు ఇతర కర్మలకు సంబంధించినది.

ఒక్కొక్క వేదము వాటి విషయములలో భేదమును బట్టి అనేక శాఖలు కలిగియుండును. కనుక కర్మ కాండలో విషయము పలు రకములుగా ఉన్నప్పటికీనీ , బ్రహ్మకాండలో అన్ని వేదముల శాఖల యొక్క స్వరూపము ఒక్కటియే.

ఇంతటితో వివిధ ప్రయోజనములననుసరించి నాలుగు వేదముల మధ్య గల భేదములు వివరించడమైనది.

अथाङ्गानामुच्यते । तत्र शिक्षाया उदात्तानुदात्तस्वरितहस्वदीर्घप्लुतादिविशिष्ट-स्वरव्यञ्चनात्मकवर्णोच्चारणविशेषज्ञानं प्रयोजनम् , तदभावे मन्त्राणामनर्यकत्वात्। तथा चोक्तम् — 'मन्त्रो हिनः स्वरतो वर्णतो वा मिथ्याप्रयुक्तो न तमर्थमाह। स वाग्वज्रो यजमानं हिनस्ति यथेन्द्रशत्रुः स्वरतोपराधात्' इति । तत्र सर्ववेदसाधारणी शिक्षा 'अथ शिक्षां प्रवक्ष्यामि---' इत्यादिपञ्चखण्डात्मिका पाणिनिना प्रकाशिता ; प्रतिवेदशाखं च भिन्नरूपा प्रातिशाख्यसंज्ञिता अन्यैरेव मुनिभि: प्रदर्शिता ||

అథాంగానాముచ్యతే | తత్ర శిక్షాయా ఉదాత్తానుదాత్తస్వరితహస్వదీర్ఘప్లుతాదివిశిష్ట-స్వరవ్యంచనాత్మకవర్ణోచ్చారణవిశేషజ్ఞానం ప్రయోజనం , తదభావే మంత్రాణామనర్యకత్వాత్| తథా చోక్తం — 'మంత్రో హినః స్వరతో వర్ణతో వా మిథ్యాప్రయుక్తో న తమర్థమాహ. స వాగ్వజ్రో యజమానం హినస్తి యథేంద్రశత్రుః స్వరతోపరాధాత్' ఇతి | తత్ర సర్వవేదసాధారణీ శిక్షా 'అథ శిక్షాం ప్రవక్ష్యామి---' ఇత్యాదిపంచఖండాత్మికా పాణినినా ప్రకాశితా ; ప్రతివేదశాఖం చ భిన్నరూపా ప్రాతిశాఖ్యసంజ్ఞితా అన్యైరేవ మునిభి: ప్రదర్శితా ||

Now the differences among the vedāṅgās are being stated. The purpose of the study of śiksā is the attainment of the knowledge of the svarās such as udātta, anudātta, svarita, and the pronunciation of vowels and consonants as short, long and even longer. If the mantrā are

not correctly pronounced they can be calamitous . So it has been said- “If a mantrā is wrong in svara or in any letter, or is wrongly used, it does not have the intended meaning. It is a verbal thunder-bolt that destroys the user, like Indra’s enemy because of a mistake in svara”. śikṣā which is common to all the Vedas has been expounded by pāṇini in five parts beginning with, “Now I shall expound śikṣā”. Other munis have expounded separately for each branch of the Vedas under the name ‘prātiśākhya’.

తరువాత వేదాంగముల గురించి చెప్పబడినది.

1.శిక్ష

————-

‘శిక్షా’ అధ్యయనము వలన

ఉదాత్త,అనుదాత్త,స్వరితముల యొక్క జ్ఞానము మరియు అచ్చులు,హల్లుల యొక్క దీర్ఘ, ప్లుత మరియు ప్రస్వముల ఉచ్ఛారణ జ్ఞానము కూడా కలుగును.మంత్రోచ్ఛారణ సరియైనరీతిలో లేనప్పుడు అది విపరీత పరిణామములకు దారి తీయును. అందుచేతనే మంత్రమును ఉచ్ఛరించునపుడు స్వరదోషము గాని, అక్షర దోషము గాని , లేక ఆ మంత్రమును దోషపూరితముగా ఉపయోగించినపుడు అది ఆశించిన ఫలితమును ఇవ్వదు.” మంత్రో హినః సేవలతో వర్ణతో వా మిథ్యాప్రయుక్తో న తమర్థమాహ . స వాగ్వజ్రో యజమానం హినస్తి యథేన్ద్రశత్రుః స్వరతోపరాధాత్ “ …అనగా” ఇంద్రుని విరోధి చేసిన స్వరదోషము” వలె “సరియైన రీతిలో ఉపయోగించని మంత్రము “ పిడుగుపాటులా ఆ మంత్రమును ఉపయోగించు వారినే నశింపజేయును.

అన్ని వేదములకు సంబంధించిన ‘శిక్ష’ , పాణిని చేత “ఇప్పుడు నేను శిక్షను వివరించెదను” (అథ శిక్షాం ప్రవక్ష్యామి.....) అను దానితో ప్రారంభమగు ఐదు ఖండములలో తెలుపబడెను.ఇతర ఋషులు ‘ప్రాతిశాఖ్య’ పేరిట వేదములయొక్క ప్రతి శాఖను వేరు వేరుగా వివరించినారు.

Note- Viśvarūpā, the son of Tvaṣṭā, was the purohit of the devas. While performing a yajñā, he gave part of the obligations to the asuras because his mother was an asura woman. Indra became angry at this and killed him. Then his father Tvaṣṭā performed a sacrifice in order to get a son who would kill Indra. Vṛtrāsura was born from that sacrificial fire. Tvaṣṭā committed a mistake in chanting the svara of the mantrā for the oblation (eucharist offering), because of which, instead of the mantrā meaning ‘the killer of Indra’, it meant ‘one who will be killed by Indra’. As a result of this mistake in svara, Vṛtrāsura was killed by Indra in battle. This is the episode referred to above.

త్వష్ట కుమారుడైన ‘విశ్వరూపుడు’ దేవతల పురోహితుడు.యజ్ఞ నిర్వహణ లో అతడు తన తల్లి అసుర

వనితయైన కారణముచేత ఆహుతులలో కొంత భాగమును అసురులకు సమర్పించెను.అందుకు ఆగ్రహించిన ఇంద్రుడు అతనిని సంహరించెను. అంతట అతని తండ్రియైన 'త్వష్ట' ఇంద్రుని సంహరించగల కుమారుని కొరకు యజ్ఞము చేసెను.అప్పుడు 'వృత్రాసురుడు' ఆ అగ్ని నుండి జన్మించెను.ఆ యజ్ఞములో త్వష్ట పొరపాటున ' ఇంద్రుని సంహరించు వాడు' అను దానికి బదులుగా 'ఇంద్రుని చేతిలో సంహరింపబడు వాడు ' అను అర్థము వచ్చు విధముగా మంత్రోచ్చారణ చేసెను. స్వర దోషము వలన వృత్రాసురుడు యుద్ధములో ఇంద్రుని చేత సంహరింపబడెను. ఇదియే పైన దోషపూరిత మంత్రోచ్చారణ ప్రతిఫలముగా ఉదహరించబడినది.

एवं वैदिकपदसाधुत्वज्ञानेनोहादिकं व्याकरणस्य प्रयोजनम् । तच्च 'वृद्धिरादैच्' इत्याद्यध्यायाष्टकात्मकं महेश्वरप्रसादेन भगवता पाणिनिनैव प्रकाशितम् । तत्र कात्यायनेन मुनिना पाणिनीयसूत्रेषु वार्त्तिकं विरचितम् । तद्वार्त्तिकस्योपरि च भगवता मुनिना पतञ्जलिना महाभाष्यमारचितम् । तदेतत्त्रिमुनि व्याकरणं वेदाङ्गं माहेश्वरमित्याख्यायते । कौमारादिव्याकरणानि तु न वेदाङ्गानि, किं तु लौकिकप्रयोगमात्रज्ञानार्थानीत्यवगन्तव्यम् ।

ఏవం వైదికపదసాధుత్వజ్ఞానేనోహాదికం వ్యాకరణస్య ప్రయోజనం । తచ్చ 'వృద్ధిరాదైచ్' ఇత్యాద్యధ్యాయాష్టకాత్మకం మహేశ్వరప్రసాదేన భగవతా పాణినినైవ ప్రకాశితం । తత్ర కాత్యాయనేన మునినా పాణినీయసూత్రేషు వార్త్తికం విరచితం । తద్వార్త్తికస్యోపరి చ భగవతా మునినా పతంజలినా మహాభాష్యమారచితం । తదేతత్త్రిముని వ్యాకరణం వేదాంగం మాహేశ్వరమిత్యాఖ్యాయతే । కౌమారాదివ్యాకరణాని తు న వేదాంగాని, కిం తు లౌకికప్రయోగమాత్రజ్ఞానార్థానీత్యవగంతవ్యం ।

Vyākaraṇa (grammar) is useful for performing rites by knowing the correct vedic word. It was expounded by Bhagavān Pāṇini with the grace of Maheśvara and consists of eight chapters beginning with the sūtra, "vṛddhirādaic". Kātyāyana muni composed a vārttika on the Pāṇini sūtras. On that vārttika the mahābhāṣya was composed by Bhagavān Patañjali muni. This grammar composed by the three munis which is a vedāṅgā is called "māheśvaram". It should be noted that the grammars such as 'kaumārā' are not vedāṅgās but are meant only for knowledge of worldly usages.

◦ 2. వ్యాకరణము

◦ —————————-

◦ వేదములోని మంత్రముల అవగాహన వలన యజ్ఞములను చేయుటకు 'వ్యాకరణము' ఉపయోగపడును.ఈ వ్యాకరణము మహేశ్వరుని అనుగ్రహము వలన భగవాన్ పాణిని మహర్షిచే ఇవ్వబడినది. ఇది " వృద్ధిరాదైచ్ " అను సూత్రముతో ప్రారంభమగు ఎనిమిది అధ్యాయముల సంకలనముగా వివరింపబడినది. పాణిని సూత్రములపై కాత్యాయన ముని వార్తికమును రచించెను.ఈ వార్తికముపై భగవాన్ పతంజలి ముని 'మహాభాష్యము' అను పేరుతో వ్యాఖ్యానించెను. ముగ్గురు మహర్షులచేత వ్రాయబడిన వేదాంగమైన ఈ

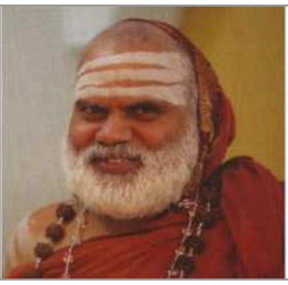

వ్యాకరణము ' మాహేశ్వరము ' అని వ్యవహరించబడుచున్నది . 'కౌమార ' మొదలగు వ్యాకరణము శాస్త్రములు వేదాంగములు కావు.అవి కేవలము లౌకిక పద ప్రయోగ జ్ఞానము కొరకు మాత్రమే ఉద్దేశించబడినవి అని తెలుసుకొనవలెను.

एवं शिक्षाव्याकरणाभ्यां वर्णोच्चारणपदसाधुत्वज्ञाने, वैदिकमन्त्रपदानां अर्थज्ञानाकाङ्क्षायां तदर्थं भगवता यास्केन 'समाम्नायः समाम्नातः' 'स व्याख्यातव्यः' इत्यादित्रयोदशाध्याय्यात्मकं निरुक्तमारचितम् । तत्र च नामाख्यातनिपातोपसर्गभेदेन चतुर्विधं पदजातं निरूप्य वैदिकमन्त्रपदानामर्थः प्रकाशितः । मन्त्राणां चानुष्ठेयार्थप्रकाशनद्वारेणैव करणत्वात्पदार्थ-ज्ञानाधीनत्वाच्च वाक्यार्थज्ञानस्य मन्त्रस्थपदार्थज्ञानाय निरुक्तमवश्यमपेक्षित-मन्यथाऽनुष्ठानासंभवात् । 'सृण्येव जर्भरी तुर्फरी तू' इत्यादि दुरूहाणां प्रकारान्तरेणार्थज्ञानस्या- संभवनीयत्वाच्च । एवं निघण्टवोऽपि वैदिकद्रव्यदेवतात्मकपदार्थपर्यायशब्दात्मका निरुक्तान्तर्भूता एव । तत्रापि निघण्टुसंज्ञकः पञ्चाध्यायात्मको ग्रन्थो भगवता यास्केनैव कृतः ।

ఏవం శిక్షావ్యాకరణాభ్యాం వర్ణోచ్చారణపదసాధుత్వజ్ఞానే, వైదికమంత్రపదానాం అర్థజ్ఞానాకాంక్షాయాం తదర్థం భగవతా యాస్కేన 'సమామ్నాయః సమామ్నాతః' 'స వ్యాఖ్యాతవ్యః' ఇత్యాదిత్రయోదశాధ్యాయ్యాత్మకం నిరుక్తమారచితం | తత్ర చ నామాఖ్యాతనిపాతోపసర్గభేదేన చతుర్విధం పదజాతం నిరూప్య వైదికమంత్రపదానామర్థః ప్రకాశితః | మంత్రాణాం చానుష్ఠేయార్థప్రకాశనద్వారేణైవ కరణత్వాత్పదార్థ-జ్ఞానాధీనత్వాచ్చ వాక్యార్థజ్ఞానస్య మంత్రస్థపదార్థజ్ఞానాయ నిరుక్తమవశ్యమపేక్షిత-మన్యథాఽనుష్ఠానాసంభవాత్ | 'సృణ్యేవ జర్భరీ తుర్ఫరీ తూ' ఇత్యాది దురూహాణాం ప్రకారాంతరేణార్థజ్ఞానస్యా- సంభవనీయత్వాచ్చ | ఏవం నిఘంటవోఽపి వైదికద్రవ్యదేవతాత్మకపదార్థపర్యాయశబ్దాత్మకా నిరుక్తాంతర్భూతా ఏవ . తత్రాపి నిఘంటుసంజ్ఞకః పంచాధ్యాయాత్మకో గ్రంథో భగవతా యాస్కేనైవ కృతః |

When the correct pronunciation of letters and the correctness of words is learnt through śikṣā and vyākaraṇā, the desire to know the meaning of the words in the vedic mantrās arises. For that purpose Bhagavān Yāska composed niruktam with thirteen chapters, beginning with 'samāmnāyaḥ samāmnātaḥ', 'sa vyākhyātavyaḥ', etc. There the meaning of the words of the vedic mantras has been expounded with the help of the four terms 'noun', verb', 'indeclinable' and 'prefix'. Since the mantrās become instruments in a vedic rite by giving the knowledge of what is to be performed and since the meaning of a sentence can be known only by knowing the meaning of the words (of the sentence), nirukta is necessary for knowing the meaning of the words in the mantrā; otherwise performance of the rite will not be possible. It is not possible to know the meanings of difficult passages such as, 'sṛṇyeva jarbharī turpharī tū' by any other means. The nighaṇṭu which gives the synonyms of the words for vedic materials and deities is included in nirukta. The work 'nighaṇṭu' consisting of five chapters was composed by Bhagavān Yāska himself.

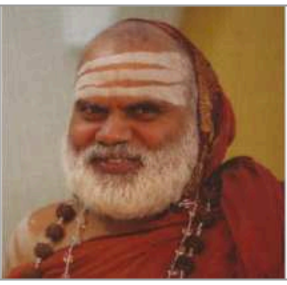

3.నిరుక్తము

——————

శిక్షా' మరియు 'వ్యాకరణము' ల ద్వారా అక్షరముల ఉచ్చారణ మరియు పదముల కూర్పు నేర్చుకొనినప్పుడు ,వేదమంత్రముల పదముల అర్థమును తెలుసుకొనవలెనను కోరిక కలుగును.ఆ ప్రయోజనము కొరకే భగవాన్ యాస్క ,'సమామ్నాయః సమామ్నాతః', 'స వ్యాఖ్యాతవ్యః' మొదలగు వానితో ప్రారంభమగు పదమూడు అధ్యాయములతో కూడిన 'నిరుక్తము' ను వ్రాసెను.అచ్చట 'నామవాచకము', 'క్రియ', ' అవ్యయము' మరియు 'ఉపసర్గ' అను నాలుగు నిబంధనల సహాయముతో వేదమంత్రములలోని పదముల అర్థములు వివరింపబడినవి.

మంత్రముల యొక్క అర్థ జ్ఞానము మనకు వైదిక కర్మలలో ఏమి నిర్వహించవలెనను అవగాహన కలిగించును గాన మంత్రములు కీలకమైనవి.వాక్యము లోని పదముల అర్థము తెలిసినపుడే ఆ వాక్యము యొక్క అర్థము తెలియబడును.కనుక 'నిరుక్తము' మంత్రములోని పదముల అర్థమును తెలుసుకొనుటకు ఆవశ్యకము.లేనిచో వైదిక కర్మల నిర్వహణము సాధ్యము కాదు.'సృణ్యేవ జర్భరీ తుర్ఫరీ తు' వంటి ప్రకరణముల అర్థమును తెలుసుకొనుటకు మరి ఏ ఇతర ప్రమాణముల ద్వారా సాధ్యము కాదు.వైదిక ద్రవ్యములు మరియు దేవతలకు సంబంధించిన పర్యాయ పదములను తెలుపు నిఘంటువు కూడా ' నిరుక్తము' లో చేర్చబడినది. అందులో ఐదు అధ్యాయముల సంకలనమైన 'నిఘంటువు' ను భగవాన్ యాస్క రచించినారు.

एवमृङ्मन्त्राणां पादबद्धच्छन्दोविशेषविशिष्टत्वात्तदज्ञाने च निन्दाश्रवणा-च्छन्दोविशेषनिमित्तानुष्ठानविशेषविधिनाच्च छन्दोज्ञानाकाङ्क्षायां तत्प्रकाशनाय 'धीः श्रीः स्त्रीम्' इत्याद्यष्टाध्यायात्मिका छन्दोविवृतिर्भगवता पिङ्गलेन विरचिता । 'तत्राप्यलौकिकम्' इत्यादिनाध्यायत्रयेण गायत्र्युष्णिगनुष्टब्बृहती पङ्क्तिस्त्रिष्टुब्जगतीति सप्त छन्दांसि सावान्तरभेदानि निरूपितानि । 'अथ लौकिकम्' इत्यारभ्याध्यायपञ्चकेन पुराणेतिहासादावुपयोगीनि लौकिकानि छन्दांसि प्रसङ्गान्निरूपितानि व्याकरणे लौकिकपदनिरूपणवत् ||

ఏవమృఙ్మంత్రాణాం పాదబద్ధచ్ఛందోవిశేషవిశిష్టత్వాత్తదజ్ఞానే చ నిందాశ్రవణా- చ్ఛందోవిశేషనిమిత్తానుష్ఠానవిశేషవిధినాచ్చ చ్ఛందోజ్ఞానాకాంక్షాయాం తత్ప్రకాశనాయ 'ధీః శ్రీః స్త్రీం' ఇత్యాద్యష్టాధ్యాయాత్మికా చ్ఛందోవివృతిర్భగవతా పింగలేన విరచితా | 'తత్రాప్యలౌకికం' ఇత్యాదినాధ్యాయత్రయేణ గాయత్ర్యుష్ణిగనుష్టబ్బృహతీ పంక్తిస్త్రిష్టుబ్జగతీతి సప్త చ్ఛందాంసి సావాంతరభేదాని నిరూపితాని | 'అథ లౌకికం' ఇత్యారభ్యాధ్యాయపంచకేన పురాణేతిహాసాదావుపయోగీని లౌకికాని చ్ఛందాంసి ప్రసంగాన్నిరూపితాని వ్యాకరణే లౌకికపదనిరూపణవత్ ||

Thus, since the Ṛg mantrās are metrical in form with each mantrā in a particular metre, and ignorance of the metres becomes an object of ridicule (contemptuous laughter at someone), and performance of rites is prescribed on the basis of particular metres, the knowledge of metres is desired. For explaining them 'cchandovivṛti' consisting of eight chapters and beginning with 'dhīḥ śrīḥ strīm' was composed by Bhagavān Piṅgala. In it, by the

three chapters commencing with ‘alaukikam’ seven metres along with their internal variations, namely, gāyatrī, uṣṇig, anuṣṭab, bbṛhatī, paṅktiḥ, triṣṭub, jagatī, have been described. In five chapters beginning with “atha laukikam” the laukika metres which are useful for purāṇa and itihāsā, etc., have been explained contextually(depending upon a set of circumstances), like laukika words being explained in grammar.

4. ఛందస్సు :-

————————————————

ఋగ్ మంత్రములుఛందోబద్ధము .ప్రతి మంత్రము ఒక నిర్దేశిత ఛందస్సు లో ఉండును గాన, ఛందస్సు యొక్క అజ్ఞానము నిందాపూర్వకము. నిర్దిష్ట ఛందస్సు ను బట్టి యజ్ఞయాగాది క్రతువుల నిర్వహణను నిర్దేశించెదరు.వాటిని వివరించుటకై ‘ ’ ధీః శ్రీః స్త్రీమ్’ తో ప్రారంభమగు ఎనిమిది అధ్యాయములతో కూడిన ‘ఛందోవివృత్తి’ భగవాన్ పింగళునిచే రచించబడినది. .అందులో కూడా ‘అలౌకికం’ తో ప్రారంభమగు మూడు అధ్యాయముల ద్వారా , గాయత్రి,ఉష్ణిక్,అనుష్టుప్,బృహతీ , పంక్తీ, త్రిష్టుప్, జగతీ అను నామములతో కూడిన ఏడు ఛందస్సులు వివరింబడినవి. వ్యాకరణములో లౌకిక పదములు వివరింపబడినట్లుగా, ‘అథ లౌకికమ్’ తో ప్రారంభమగు ఐదు అధ్యాయములతో పురాణ మరియు ఇతిహాసము మొదలగు వాటికి ఉపయోగపడు లౌకిక ఛందస్సులు సందర్భోచితముగా వివరింపబడినవి.

एवं वैदिककर्माङ्गदर्शादिकालज्ञानाय ज्योतिषं भगवताऽऽदित्येन गर्गादिभिश्च प्रणीतं बहुविधमेव ||

शाखान्तरीयगुणोपसंहारेण वैदिकानुष्ठानक्रमविशेषज्ञानाय कल्पसूत्राणि । तानि च प्रयोगत्रयभेदात्त्रिविधानि । तत्र हौत्रप्रयोगप्रतिपादकान्याश्वलायनशाङ्खायनादि- प्रणीतानि । आध्वर्यवप्रयोगप्रतिपादकानि बौधायनापस्तम्बकात्यायनादिप्रणीतानि । औद्गात्रप्रयोगप्रतिपादकानि लाट्यायनद्राह्यायणादिप्रणीतानि ||

ఏవం వైదికకర్మాంగదర్శాదికాలజ్ఞానాయ జ్యోతిషం భగవతాఽఽదిత్యేన గర్గాదిభిశ్చ ప్రణీతం బహువిధమేవ ||

శాఖాంతరీయగుణోపసంహారేణ వైదికానుష్ఠానక్రమవిశేషజ్ఞానాయ కల్పసూత్రాణి | తాని చ ప్రయోగత్రయభేదాత్త్రివిధాని | తత్ర హౌత్రప్రయోగప్రతిపాదకాన్యాశ్వలాయనశాంఖాయనాది- ప్రణీతాని | ఆధ్వర్యవప్రయోగప్రతిపాదకాని బౌధాయనాపస్తంబకాత్యాయనాదిప్రణీతాని . ఔద్గాత్రప్రయోగప్రతిపాదకాని లాట్యాయనద్రాహ్యాయణాదిప్రణీతాని ||

In order to know the time such as new-moon for the performance of vedic rites, jyotiṣa was composed by Bhagavān Aditya and Gargā and others and it is of many kinds.

For conveying knowledge about the manner in which vedic rites were to be performed,

kalpasūtrās were composed, combining the traits of the various śākhās. They are of three kinds, based on differences in method. The method to be adopted by the hota (Ṛgvedin) is given in the sūtras of sages āśvalāyana, śāṅkhāyanā, etc. Those for the ādhvarya (yajurvedin) are in the sūtras of baudhāyanā, āpastamba, kātyāyanā, etc. For the audgāta (sāmavedin) the sūtras of lāṭyāyana, drāhyāyaṇā, etc., are applicable.

5. జ్యోతిషము

———————————-

ఈ విధముగా వైదిక కర్మలకు అంగభూతమైన దర్శపూర్ణమాసాది కర్మలు చేయుటకు అవసరమైన కాల నిర్ణయ జ్ఞానము కొరకు జ్యోతిష శాస్త్రము ను భగవాన్ ఆదిత్య , గర్గ ముని మొదలగు వారు రచించినారు. అది అనేక విధములు.

6.కల్పము:-

———————————————

అనేక శాఖల యొక్క మూలములు చేర్చబడిన వైదిక యజ్ఞముల నిర్వహణ జ్ఞానమును తెలుపుటకు ‘కల్ప సూత్రములు ‘ వివరింపబడినవి.ఆ యజ్ఞ నిర్వహణ విధానములోని భేదమును బట్టి ఇవి మూడు విధములు. అశ్వలాయన,సాంఖ్యాయన మొదలగు ఋషులు అందించిన సూత్రములలో హోతా(ఋగ్వేది) అనుసరించు విధము వివరించబడినది.అధ్వర్యు (యజుర్వేది) అనుసరించు విధానము బోధాయన ఆపస్తంభ,కాత్యాయన మొదలగు సూత్రములలో ఇవ్వబడినది.ఔద్గాథా(సామవేది) లాట్యాయన, ద్రాహ్యయణ మొదలగు సూత్రములలో వివరింపబడినది.

एवं निरूपितः षण्णामङ्गानां प्रयोजनभेदः । चतुर्णामुपाङ्गानामधुनोच्यते ——----

तत्र सर्गप्रतिसर्गवंशमन्वन्तरवंशानुचरितप्रतिपादकानि भगवता बादरायणेन कृतानि पुराणानि । तानि च ब्राह्मं पाद्मं वैष्णवं शैवं भागवतं नारदीयं मार्कण्डेयमाग्नेयं भविष्यं ब्रह्मवैवर्तं लैङ्गं वाराहं स्कान्दं वामनं कौर्मं मात्स्यं गारुडं ब्रह्माण्डं चेत्यष्टादश । “आद्यं सनत्कुमारेण प्रोक्तं वेदविदां वराः । द्वितीयं नारसिंहाख्यं तृतीयं नान्दमेव च ॥ चतुर्थं शिवधर्माख्यं दौर्वासं पञ्चमं विदुः । षष्ठं तु नारदीयाख्यं कापिलं सप्तमं विदुः ॥ अष्टमं मानवं प्रोक्तं ततश्चोशनसेरितम् । ततो ब्रह्माण्डसंज्ञं तु वारुणाख्यं ततः परम् ॥ ततः कालीपुराणाख्यं वासिष्ठं मुनिपुङ्गवाः । ततो वासिष्ठलैङ्गाख्यं प्रोक्तं माहेश्वरं परम् ॥ ततः साम्बपुराणाख्यं ततः सौरं महाद्भुतम् | पाराशरं ततः प्रोक्तं मारीचाख्यं ततः परम् || भार्गवाख्यं ततः प्रोक्तं सर्वधर्मार्थसाधकम् ।’ एवमुपपुराणान्यनेकप्रकाराणि द्रष्टव्यानि ||

ఏవం నిరూపితః షణ్ణామంగానాం ప్రయోజనభేదః . చతుర్ణాముపాంగానామధునోచ్యతే ——---

తత్ర సర్గప్రతిసర్గవంశమన్వంతరవంశానుచరితప్రతిపాదకాని భగవతా బాదరాయణేన కృతాని పురాణాని | తాని చ బ్రాహ్మ పాద్మం వైష్ణవం శైవం భాగవతం నారదీయం మార్కండేయమాగ్నేయం భవిష్యం బ్రహ్మవైవర్తం లైంగం వారాహం స్కాందం వామనం కౌర్మం మాత్స్యం గారుడం బ్రహ్మాండం చేత్యష్టాదశ | "ఆద్యం సనత్కుమారేణ ప్రోక్తం వేదవిదాం వరాః | ద్వితీయం నారసింహాఖ్యం తృతీయం నాందమేవ చ || చతుర్థం శివధర్యాఖ్యం దౌర్వాసం పంచమం విదుః . షష్ఠం తు నారదీయాఖ్యం కాపిలం సప్తమం విదుః || అష్టమం మానవం ప్రోక్తం తతశ్చోశనసేరితం | తతో బ్రహ్మాండసంజ్ఞం తు వారుణాఖ్యం తతః పరం || తతః కాలీపురాణాఖ్యం వాసిష్ఠం మునిపుంగవాః | తతో వాసిష్ఠలైంగాఖ్యం ప్రోక్తం మాహేశ్వరం పరం || తతః సాంబపురాణాఖ్యం తతః సౌరం మహాద్భుతం | పారాశరం తతః ప్రోక్తం మారీచాఖ్యం తతః పరం || భార్గవాఖ్యం తతః ప్రోక్తం సర్వధర్మార్థసాధకం .' ఏవముపపురాణాన్యనేకప్రకారాణి ద్రష్టవ్యాని ||

Thus the different purposes of the six vedāṅgās have been explained.

Now the purposes of the four upāṅgās will be stated. The purāṇās composed by Bhagavān Bādarāyaṇa deal with primary creation, secondary creation, the royal dynasties, manvantaras and the histories of the dynasties They are eighteen in number—Brāhma, Pādma, Vaiṣṇava, Śaiva, Bhāgavata, Nāradīya, Mārkaṇḍeya, Āgneya, Bhaviṣya, Brahmavaivarta, Liṅga, Vārāha, Skānda, Vāmana, Kaurmam, Mātsya, Gāruḍa and Brahmāṇḍa.

Many kinds of Upapurāṇās are to be noted as follows—' O great among knowers of the Vedas, the first (Upapurāṇā) was spoken by Sanatkumāra, the second is Nārasiṃhā; the third is Nānda. The fourth is Śivadharyākhya, the fifth Daurvāsa, the sixth is Nāradīyākhya, the seventh is Kāpila, the eighth is Mānava, spoken by uśanas. Then Brahmāṇḍa and Vāruṇā. Then Kālīpurāṇā by Vāsiṣṭha. Then Vāsiṣṭhalaiṅgākhya by Māheśvara. Then Sāmbapurāṇākhya and then the wonderful Sauram. Then Pārāśara and then Mārīcā. Then Bhārgavā which is the means for all dharma and artha. Thus there are many kinds of Upapurāṇās.

ఇంతటితో ఆరు వేదాంగముల ప్రయోజనము వివరింపబడినది.

ఇప్పుడు నాలుగు ఉపాంగముల గురించి చెప్పబడుచున్నది . అచ్చట భగవాన్ బాదరాయణునిచే బ్రాహ్మం , పాద్మం , వైష్ణవం, శైవం , భాగవతం, నారదీయం, మార్కండేయం, ఆగ్నేయం, భవిష్యం , బ్రహ్మవైవర్తం , లైంగం, వారాహం , స్కాందం, వామనం ,కౌర్మం , మాత్స్యం , గారుడం మరియు 'బ్రహ్మాండం 'అను పదునెనిమిది పురాణములు సంకలనము చేయబడినవి. ఈ పదునెనిమిది పురాణములు ప్రాథమిక సృష్టి ,గౌణ సృష్టి ,రాజుల వంశములు , వాటి చరిత్రలు మరియు మన్వంతరముల గురించి వివరించును.

పలు ఉపపురాణములు ఈ క్రింది విధముగా గుర్తించబడినవి. " ఓ వేదవిదులార! మొట్టమొదటి ఉపపురాణము సనత్కుమారునిచే చెప్పబడినది. రెండవది నారసింహ , మూడవది నాందం, నాలుగవది

శివధర్మాఖ్యం, ఐదవది దౌర్వాసం , ఆరవది నారదీయాఖ్యం , ఏడవది 'కాపిలం ' ,ఎనిమిదవది 'మానవం 'అని ఉశనులచే చెప్పబడినది. వీని తరువాత బ్రహ్మాండ మరియు వారుణా . తరువాత ముని పుంగవులైన వాశిష్ఠునిచే కాళీ పురాణము చెప్పబడినది.తరువాత 'వాశిష్ఠలైంగాఖ్యము' మాహేశ్వరుని చే చెప్పబడెను . తరువాత ' సాంబ పురాణాఖ్యము', మహాద్భుతమైన 'సౌరము' బోధింపబడినవి. ఆ తరువాత 'పారాశరం ' మరియు 'మారీచం ' చెప్పబడినవి. పిమ్మట ధర్మార్థములకు సాధకమైన ' భార్గవ' చెప్పబడినది.ఈ విధముగా ఉపపురాణములు అనేక ప్రకారములుగా తెలుసుకొనదగినవి.

न्याय आन्वीक्षिकी पञ्चाध्यायी गौतमेन प्रणीता। प्रमाणप्रमेयसंशयप्रयोजन-दृष्टान्तसिद्धान्तावयवतर्कनिर्णयवादजल्पवितण्डाहेत्वाभासच्छलजातिनिग्रहस्थानाख्यानां षोडशपदार्था - नामुद्देशलक्षणपरीक्षाभिस्तत्त्वज्ञानं तस्याः प्रयोजनम् | एवं दशाध्याय्यात्मकं वैशेषिकं शास्त्रं कणादेन प्रणीतम्। द्रव्यगुणकर्मसामान्यविशेषसमवायानां षण्णां पदार्थानामभावसप्तमानां साधर्म्यवैधर्म्याभ्यां व्युत्पादनं तस्य प्रयोजनम् । एतदपि न्यायपदेनोक्तम् ||

న్యాయ ఆన్వీక్షికీ పంచాధ్యాయీ గౌతమేన ప్రణీతా| ప్రమాణప్రమేయసంశయప్రయోజన-దృష్టాంతసిద్ధాంతావయవతర్కనిర్ణయవాదజల్పవితండాహేత్వాభాసచ్ఛలజాతినిగ్రహస్థానాఖ్యానాం షోడశపదార్థా - నాముద్దేశలక్షణపరీక్షాభిస్తత్త్వజ్ఞానం తస్యాః ప్రయోజనం | ఏవం దశాధ్యాయ్యాత్మకం వైశేషికం శాస్త్రం కణాదేన ప్రణీతం| ద్రవ్యగుణకర్మసామాన్యవిశేషసమవాయానాం షణ్ణాం పదార్థానామభావసప్తమానాం సాధర్మ్యవైధర్మ్యాభ్యాం వ్యుత్పాదనం తస్య ప్రయోజనం | ఏతదపి న్యాయపదేనోక్తం ||

Nyāya ānvīkṣikī consisting of five chapters was composed by Gautama. The purpose of that work is the knowledge of the truth through the enumeration, definition and examination of the sixteen categories known as means of valid knowledge, object of valid knowledge, doubt, purpose, example, established conclusion, component part, indirect argument, decisive knowledge, argument for truth, argument for victory, destructive argument, fallacious (false) reason, dialectic (logical) quibbling, specious objections and the vulnerable point, Vaiśeṣika śāstra consisting of ten chapters was composed by kaṇāda. Its purpose is the exposition of the six categories- substance, quality, activity, generality, particularity and inherence and the seventh category, non-existence with their similarities and dissimilarities. This is also denoted by the word nyāya.

న్యాయ, వైశేషికము:

————————————-

గౌతమునిచే ఐదు అధ్యాయములు గల 'న్యాయఆన్వీక్షికీ'వ్రాయబడినది.

ప్రమాణము,ప్రమేయము,సంశయము,

ప్రయోజనము,దృష్టాంతము , సిద్ధాంతము,అవయవము,తర్కము,

నిర్ణయము,వాదము,జల్పము,వితండము, హేత్వాభాసము,ఛలము,జాతి,

నిగ్రహము మెదలైన నామములతో పిలువబడే పదహారు పదార్థముల ఉద్దేశ్యము , లక్షణ, పరీక్షా జ్ఞానము చేత తత్త్వజ్ఞానమును పొందుటయే వాటి యొక్క ప్రయోజనము.

పది అధ్యాయములు గల 'వైశేషిక శాస్త్రము ' కణాద మహర్షి చేత రచించబడినది.ద్రవ్య,గుణ,కర్మ,

సామాన్య ,విశేష,సమవాయ అను ఆరు మరియు ఏడవదైన 'అభావము ' వీటి యొక్క సాధర్మ్యము , వైధర్మ్యము యొక్క ఉత్పత్తి యే వాటి ప్రయోజనము. ఇది కూడా న్యాయ శాస్త్రము లో చెప్పబడినది.

एवं मीमांसाऽपि द्विविधा, कर्ममीमांसा शारीरकमीमांसा चेति । तत्र द्वादशाध्यायी कर्ममीमांसा "अथातो धर्मजिज्ञासा" इत्यादिः "अन्वाहार्ये च दर्शनात्" इत्यन्ता भगवता जैमिनिना प्रणीता । तत्र धर्मप्रमाणम् धर्मभेदाभेदौ शेषशेषिभावः । क्रत्वर्थपुरुषार्थभेदेन प्रयुक्तिविशेषः, श्रुत्यर्थपठनादिभिः क्रमभेदः अधिकारविशेषः सामान्यातिदेशः विशेषातिदेशः ऊहः बाधः तन्त्रं प्रसङ्गश्चेति क्रमेण द्वादशानामध्यायानामर्थः ।

तथा संकर्षणकाण्डमप्यध्यायचतुष्टयात्मकं जैमिनिप्रणीतम् । तच्च देवताकाण्डसंज्ञया प्रसिद्धमप्युपासनाख्यकर्मप्रतिपादकत्वात्कर्ममीमांसान्तर्गतमेव ।

ఏవం మీమాంసాఽపి ద్వివిధా, కర్మమీమాంసా శారీరకమీమాంసా చేతి | తత్ర ద్వాదశాధ్యాయీ కర్మమీమాంసా "అథాతో ధర్మజిజ్ఞాసా" ఇత్యాదిః "అన్వాహార్యే చ దర్శనాత్" ఇత్యంతా భగవతా జైమినినా ప్రణీతా | తత్ర ధర్మప్రమాణం ధర్మభేదాభేదౌ శేషశేషిభావః | క్రత్వర్థపురుషార్థభేదేన ప్రయుక్తివిశేషః, శ్రుత్యర్థపఠనాదిభిః క్రమభేదః అధికారవిశేషః సామాన్యాతిదేశః విశేషాతిదేశః ఊహః బాధః తంత్రం ప్రసంగశ్చేతి క్రమేణ ద్వాదశానామధ్యాయానామర్థః |

తథా సంకర్షణకాండమప్యధ్యాయచతుష్టయాత్మకం జైమినిప్రణీతం | తచ్చ దేవతాకాండసంజ్ఞయా ప్రసిద్ధమప్యుపాసనాఖ్యకర్మప్రతిపాదకత్వాత్కర్మమీమాంసాంతర్గతమేవ |

Mīmāṃsā is two-fold as karmamīmāṃsā and śārīrakamīmāṃsā. The karmamīmāṃsā consisting of twelve chapters beginning with "athāto dharmajijñāsā" and ending with "anvāhārye ca darśanāt" was composed by Bhagavān Jaimini. The topics dealt with in the twelve chapters are, in order, the following:-- dharmapramāṇam, dharmabhedābhedau, śeṣaśeṣibhāvaḥ, kratvarthapuruṣārthabhedena prayuktiviśeṣaḥ, śrutyarthapaṭhanādibhiḥ kramabhedaḥ, adhikāraviśeṣaḥ, sāmānyātideśaḥ, viśeṣātideśaḥ, ūhaḥ, bādhaḥ, tantraṃ and prasaṅga.

saṃkarṣaṇakāṇḍam consisting of four chapters was also composed by Jaimini. Though it is known by the name 'devatākāṇḍa', it comes under karmamīmāṃsā itself because it expounds the karma known as upāsanā.

ఈ మీమాంస శాస్త్రము ' కర్మ మీమాంస (పూర్వ మీమాంస) ' మరియు శారీరక మీమాంస (ఉత్తర మీమాంస) అని రెండు భాగములు."అథాతో ధర్మ జిజ్ఞాస " తో ప్రారంభమై "అన్వాహార్యే చ దర్శనాత్ " తో అంతమగు పన్నెండు అధ్యాయములు గల 'కర్మ మీమాంస శాస్త్రము ' భగవాన్ జైమిని చే ఇవ్వబడినది. ఈ పండ్రెండు అధ్యాయములలో వివరించబడిన విషయములు వరుస క్రమములో :

ధర్మ ప్రమాణము, భేదాభేదములు , శేషశేషిభావము , క్రత్వర్థపురుషార్థ భేదము చే ప్రయుక్తి విశేషః, శృత్యర్థపఠనాభిఃక్రమభేదః , అధికార విశిష్టత , సామాన్యాతిదేశము , విశేషాతిదేశము , ఊహ , బాధ, తంత్రము మరియు ప్రసంగము.

నాలుగు అధ్యాయములు గల 'సంకర్షణ కాండము' కూడా జైమిని మహర్షి చే ఇవ్వబడినది. ఇది ' దేవతాకాండము'గా పిలవబడినప్పటికినీ, కర్మను ఉపాసనగా చూపబడుట చేత ఈ కాండము ' కర్మ మీమాంస ' యందు అంతర్గతమై ఉన్నది .

तथा चतुरध्यायी शारीरकमीमांसा 'अथातो ब्रह्मजिज्ञासा इत्यादिः, 'अनावृत्तिः शब्दात्' इत्यन्ता जीवब्रह्मैकत्वसाक्षात्कारहेतुः श्रवणाख्यविचारप्रतिपादकान्न्यायानुपदर्शयन्ती भगवता बादरायणेन कृता । तत्र सर्वेषामपि वेदान्तवाक्यानां साक्षात्परम्परया वा प्रत्यगभिन्नाद्वितीये ब्रह्मणि तात्पर्यमिति समन्वयः प्रथमाध्यायेन प्रदर्शितः । तत्र च प्रथमे पादे स्पष्टब्रह्मलिङ्गयुक्तानि वाक्यानि विचारितानि । द्वितीये तु अस्पष्टब्रह्मलिङ्गानि उपास्यब्रह्मविषयाणि । तृतीये पादे अस्पष्टब्रह्मलिङ्गानि प्रायशो ज्ञेयब्रह्मविषयाणि । एवं पादत्रयेणं वाक्यविचारः समापितः । चतुर्थपादे तु प्रधानविषयत्वेन संदिह्यमानान्यव्यक्ताजादिपदानि चिन्तितानि ।

తథా చతురధ్యాయీ శారీరకమీమాంసా 'అథాతో బ్రహ్మజిజ్ఞాసా ఇత్యాదిః, 'అనావృత్తిః శబ్దాత్' ఇత్యంతా జీవబ్రహ్మైకత్వసాక్షాత్కారహేతుః శ్రవణాఖ్యవిచారప్రతిపాదకాన్న్యాయానుపదర్శయంతీ భగవతా బాదరాయణేన కృతా | తత్ర సర్వేషామపి వేదాంతవాక్యానాం సాక్షాత్పరంపరయా వా ప్రత్యగభిన్నాద్వితీయే బ్రహ్మణి తాత్పర్యమితి సమన్వయః ప్రథమాధ్యాయేన ప్రదర్శితః | తత్ర చ ప్రథమే పాదే స్పష్టబ్రహ్మలింగయుక్తాని వాక్యాని విచారితాని | ద్వితీయే తు అస్పష్టబ్రహ్మలింగాని ఉపాస్యబ్రహ్మవిషయాణి | తృతీయే పాదే అస్పష్టబ్రహ్మలింగాని ప్రాయశో జ్ఞేయబ్రహ్మవిషయాణి | ఏవం పాదత్రయేణం వాక్యవిచారః సమాపితః | చతుర్థపాదే తు ప్రధానవిషయత్వేన సందిహ్యమానాన్యవ్యక్తాజాదిపదాని చింతితాని |.

Śārīrakamīmāṃsā, consisting of four chapters, beginning with "athāto brahmajijñāsā" and ending with "anāvṛttiḥ śabdāt", which is the means for the realization of the identity of jīva and brahman and which instructs about the principles governing inquiry known as śravaṇā, was

composed by Bhagavān Bādarāyaṇ. It is shown in the first chapter that the full import of all the vedāntic statements is that they have as their purport, directly or indirectly, the non-dual brahman which is identical with the indwelling self. In the first pāda of this chapter the statements which clearly refer to Brahman are examined. In the second pāda, statements which refer to Brahman to be meditated on and in which the indicatory marks about Brahman are not clear are considered. In the third pāda the statements examined are those in which indicatory marks about Brahman are not clear and which mostly deal with Brahman to be known. With these three pādas the examination of statements is complete. In the fourth pāda, the main subject is the examination of terms such as ‘avyaktā’, ‘ajā’, etc., about which there is doubt.

తరువాత భగవాన్ బాదరాయణునిచే రచించబడిన “ అథాతో బ్రహ్మజిజ్ఞాసా “ తో ప్రారంభమై “ అనావృత్తిః శబ్దాత్” తో పూర్తగు నాలుగు అధ్యాయములు గల ‘శారీరక మీమాంసా ‘ జీవబ్రహ్మ ల ఏకత్వ సాక్షాత్కార కారణము యుక్తి యుక్తముగా తెలియజేయుచున్నది మరియు శ్రవణ విచారము ద్వారా ప్రతిపాదింపబడిన అన్ని వేదాంత వాక్యముల తాత్పర్యము ప్రత్యక్షముగా గాని, పరోక్షముగా గాని అందరిలోని ప్రత్యగాత్మ రూపంలో ఉన్నది ‘ అద్వయం బ్రహ్మమే ‘ అని బ్రహ్మ సూత్రము మొదటి అధ్యాయము నందు తెలియజేయడమైనది.

ఈ అధ్యాయములోని ప్రథమ పాదములో స్పష్టబ్రహ్మ లింగముతో కూడిన వాక్యములు విచారణ చేయబడినవి .

రెండవ పాదములో అస్పష్ట లింగ వాక్యముల యొక్క విషయము ఉపాస్యబ్రహ్మము.

మూడవపాదములో ‘ అస్పష్ట బ్రహ్మ లింగ వాక్యముల యొక్క విషయము సాధారణముగా జ్ఞేయ బ్రహ్మము.

ఈ మూడు పాదములలో ప్రతిపాదనల పరిశీలన పూర్తయినది.

నాలుగవ పాదములో సంశయాత్మకమైన “ అవ్యక్తము, అజ మొదలగు పదముల పరిశీలన చేయబడినది.

एवं वेदान्तानामद्वितीये ब्रह्मणि सिद्ध समन्वये, तत्र संभावितं स्मृतितर्कादिविरोधमाशङ्क्य तत्परिहारः क्रियत इत्यविरोधो द्वितीयाध्यायेन दर्शितः । तत्राद्यपादे साङ्ख्ययोगकाणादादिस्मृतिभिः सांख्यादिप्रयुक्तैस्तर्कैश्च विरोधो वेदान्तसमन्वयस्य परिहृतः। द्वितीये पादे सांख्यादिमतानां दुष्टत्वं प्रतिपादितम्, स्वपक्षस्थापनपरपक्षनिराकरणरूपपर्वद्वयात्मकत्वाद्विचारस्य । तृतीये पादे महाभूतसृष्ट्यादिश्रुतीनां परस्परविरोधः पूर्वभागेण परिहृतः । उत्तरभागेण तु जीवविषयाणाम् । चतुर्थपादे इन्द्रियविषयश्रुतीनां विरोधः परिहृतः ।

ఏవం వేదాంతానామద్వితీయే బ్రహ్మణి సిద్ధ సమన్వయే, తత్ర సంభావితం స్మృతితర్కాదివిరోధమాశంక్య తత్పరిహారః క్రియత ఇత్యవిరోధో ద్వితీయాధ్యాయేన దర్శితః | తత్రాద్యపాదే సాంఖ్యయోగకాణాదాదిస్మృతిభిః సాంఖ్యాదిప్రయుక్తైస్తర్కైశ్చ

విరోధో వేదాంతసమన్వయస్య పరిహృతః | ద్వితీయే పాదే సాంఖ్యాదిమతానాం దుష్టత్వం ప్రతిపాదితం, స్వపక్షస్థాపనపరపక్షనిరాకరణరూపపర్వద్వయాత్మకత్వాద్విచారస్య | తృతీయే పాదే మహాభూతసృష్ట్యాదిశ్రుతీనాం పరస్పరవిరోధః పూర్వభాగేణ పరిహృతః | ఉత్తరభాగేణ తు జీవవిషయాణాం | చతుర్థపాదే ఇంద్రియవిషయశ్రుతీనాం విరోధః పరిహృతః |

Thus, it having been established that the full import of the vedāntās is in the non-dual Brahman, the possible objections that can be raised on the basis of smṛti, reasoning, etc., are answered in the second chapter and it is established there is no contradiction. In the first pāda of this chapter the objections of sāṅkhya, yoga, etc., and of the reasonings based on sāṅkhya, etc., to the vedāntic import are answered. In the second pāda it is established that sāṅkhya and the other systems are wrong, in order to fulfill the requirement that inquiry should consist of the twin facets of establishing one's own view and demolishing that of the opponent. In the third āpda the mutual contradictions among the śrutīs dealing with the creation of the subtle elements, etc., are reconciled in the earlier part. In the later part the contradictions relating to the jīva are reconciled. In the fourth pāda the contradictions in the śrutīs dealing with the indriyas are reconciled.

వేదాంతముల యందు 'అద్వయం బ్రహ్మ' నందు తాత్పర్య సమన్వయము సిద్ధించుట చేత ,ఆ విషయములో స్మృతి , తర్క మొదలైన విరోధము ఆశంకించి , దానిని పరిహరించుటకొరకై ' అవిరోధాధ్యాయము ' అను పేరు గల రెండవ అధ్యాయము ప్రారంభించడమైనది.

అందు మొదటి పాదములో వేదాంత సమన్వయ విరోధములో సాంఖ్య, యోగ, కణాద మొదలైన స్మృతుల యొక్క సమన్వయ విరోధము పరిహరించడమైనది. సాంఖ్య మొదలైన వారిచే తర్కములో ఉపయోగింపబడిన తార్కిక వాదములు ఖండించబడినవి.

రెండవ పాదము నందు సాంఖ్య , మొదలైన వారి దోషములను ప్రతిపాదించి స్వపక్ష స్థాపనం , పరపక్ష నిరాకరణ అను రెండు విధములైన విచారణ చేయబడినది.

మూడవపాదము మొదటి భాగము చేత పంచమహా భూతసృష్టి మొదలైన శృతి వాక్యముల పరస్పర విరోధము పరిహరించడమైనది. రెండవ భాగములో జీవుని గురించి చెప్పబడినది.నాలుగవ పాదములో ఇంద్రియ విషయ శృతి వాక్యముల విరోధము పరిహరించబడినది.

तृतीयेऽध्याये साधननिरूपणम् । तत्र प्रथमे पादे जीवस्य परलोकगमनागमननिरूपणेन वैराग्यं निरूपितम्। द्वितीये पादे पूर्वभागेण त्वंपदार्थः शोधितः | उत्तरभागेण तत्पदार्थः । तृतीये पादे निर्गुणे ब्रह्मणि नानाशाखापठितपुनरुक्तपदोपसंहारः कृतः ; प्रसङ्गाच्च सगुणनिर्गुणविद्यासु शाखान्तरीय-गुणोपसंहारानुपसंहारौ निरूपितौ । चतुर्थे पादे निर्गुणब्रह्मविद्याया बहिरङ्ग-

साधनान्याश्रमयज्ञादीन्यन्तरङ्गसाधनानि शमदमादीनि श्रवणनिदिध्यासनादीनि च निरूपितानि ।

తృతీయేఽధ్యాయే సాధననిరూపణం | తత్ర ప్రథమే పాదే జీవస్య పరలోకగమనాగమననిరూపణేన వైరాగ్యం నిరూపితం. ద్వితీయే పాదే పూర్వభాగేణ త్వంపదార్థః శోధితః | ఉత్తరభాగేణ తత్పదార్థః | తృతీయే పాదే నిర్గుణే బ్రహ్మణి నానాశాఖాపఠితపునరుక్తపదోపసంహారః కృతః ; ప్రసంగాచ్చ సగుణనిర్గుణవిద్యాసు శాఖాంతరీయ-గుణోపసంహారానుపసంహారౌ నిరూపితౌ | చతుర్థే పాదే నిర్గుణబ్రహ్మవిద్యాయా బహిరంగ-సాధనాన్యాశ్రమయజ్ఞాదీన్యంతరంగసాధనాని శమదమాదీని శ్రవణనిదిధ్యాసనాదీని చ నిరూపితాని |

The third chapter explains the means (to realization). In the first pāda dispassion is engendered by the description of the jīva's going to other worlds and returning. In the earlier part of the second pāda the meaning of 'tvam' is examined; in the later part the meaning of 'tat'. In the third pāda the words referring to nirguṇabrahman which are repeated in the different śākhās are combined; incidentally, the combination and non-combination of the traits of nirguṇa and saguṇa upāsanas mentioned in the different śākhās are dealt with. In the fourth pāda the external means of the meditation on nirguṇabrahman such as āśrama and yajñā and the proximate means such as śama, dama, etc., and śravaṇa, nididhyāsanā are explained.

మూడవ అధ్యాయము (మోక్షమునకు) సాధనములను వివరించును. మొదటి పాదములో ఇతరలోకములకు జీవుని ప్రయాణమును నిరూపించుట ద్వారా 'వైరాగ్యము ' వివరింపబడినది.మొదటి భాగము(ఖండము) లోని రెండవ పాదములో 'త్వం'పద అర్థము, తరువాయి భాగములో 'తత్' పద అర్థము విచారించబడినది.మూడవ పాదములో వివిధ శాఖలలో పునరావృతమైన నిర్గుణ బ్రహ్మమునకు సంబంధించిన పదములు జతపరచబడినవి.యాధృచ్ఛికముగా వివిధ శాఖలలో సూచించబడిన సగుణ మరియు నిర్గుణ ఉపాసన లక్షణముల యొక్క సముచ్చయము మరియు అసమ సముచ్చయములు వివరించబడినవి. నాలుగవ పాదములో ఆశ్రమము మరియు యజ్ఞము ; శమదమాది సాధనములు మరియు శ్రవణము, నిదిధ్యాసనము వివరించబడినవి.

चतुर्थेऽध्याये सगुणनिर्गुणविद्यायोः फलविशेषनिर्णयः कृतः । तत्र प्रथमे पादे श्रवणाद्यावृत्त्या निर्गुणं ब्रह्म साक्षात्कृत्य जीवतः पापपुण्यालेपलक्षणा जीवन्मुक्तिरभिहिता । द्वितीये पादे म्रियमाणस्योत्क्रान्तिप्रकारश्चिन्तितः । तृतीये पादे सगुणब्रह्मविदो मृतस्योत्तरमार्गोऽभिहितः । चतुर्थे पादे पूर्वभागेण निर्गुणब्रह्मविदो विदेहकैवल्यप्राप्तिरुक्ता । उत्तरभागेण सगुणब्रह्मविदो ब्रह्मलोकस्थितिरुक्तेति । इदमेव सर्वशास्त्राणां मूर्धन्यम् । शास्त्रान्तरं सर्वमस्यैव शेषभूतमितीदमेव मुमुक्षुभिरादरणीयं श्रीशंकरभगवत्पादोक्तप्रकारेणेति रहस्यम् ॥

చతుర్థేఽధ్యాయే సగుణనిర్గుణవిద్యయోః ఫలవిశేషనిర్ణయః కృతః | తత్ర ప్రథమే పాదే శ్రవణాద్యావృత్త్యా నిర్గుణం బ్రహ్మ సాక్షాత్కృత్య జీవతః పాపపుణ్యాలేపలక్షణా జీవన్ముక్తిరభిహితా | ద్వితీయే పాదే మ్రియమాణస్యోత్క్రాంతిప్రకారశ్చింతితః | తృతీయే పాదే సగుణబ్రహ్మవిదో మృతస్యోత్తరమార్గోఽభిహితః | చతుర్థే పాదే

పూర్వభాగేణ నిర్గుణబ్రహ్మవిదో విదేహకైవల్యప్రాప్తిరుక్తా | ఉత్తరభాగేణ సగుణబ్రహ్మవిదో బ్రహ్మలోకస్థితిరుక్తేతి | ఇదమేవ సర్వశాస్త్రాణాం మూర్ధన్యం | శాస్త్రాంతరం సర్వమస్యైవ శేషభూతమితీదమేవ ముముక్షుభిరాదరణీయం శ్రీశంకరభగవత్పాదోక్తప్రకారేణేతి రహస్యం ||

In the fourth chapter the difference in the results of saguṇavidyā and nirguṇavidyā is determined. In the first pāda thereof, the person who lives after having realized nirguṇa brahman by repeated śravaṇā, etc., is said to have attained jīvanmukti with pāpa and puṇya which do not affect him. (The prārabdhakarma consisting of pāpa and puṇya continues until the fall of the body, but the jīvanmukta is not affected by them.). In the second pāda the manner in which the soul of the dying man departs is discussed. In the third pāda the northern path of the knower of the saguṇabrahman after death is described. In the earlier part of the fourth pāda the attainment of videhakaivalya by the knower of nirguṇabrahman is described. In the later part the stay in brahmaloka of the meditator on saguṇabrahman is stated. This is the summit of all the scriptures. This alone is to be adopted by seekers of liberation, since all other śāstrās are subservient to this, as stated by Śrī Śaṃkara Bhagavatpāda.

నాలుగవ అధ్యాయములో సగుణ విద్య మరియు నిర్గుణ విద్యల ఫలముల మధ్య గల భేదము నిర్ణయించబడినది.తరువాత మొదటి పాదములో పలుమార్లు శ్రవణము మొదలగు వాటిద్వారా నిర్గుణబ్రహ్మమును తెలుసుకొని జీవించియున్న వారు జీవన్ముక్తులని పిలవబడుదురు.వారిని పాపపుణ్యములు బాధించవు అని చెప్పబడినది.

(అనగా పాపపుణ్యముల రూపములోని ప్రారబ్ధకర్మ అతని శరీరము పడిపోవునంతవరకు కొనసాగుతుంది.కాని ఆ ప్రారబ్ధము జీవన్ముక్తుడిని బాధించదు.)

రెండవ పాదములో మరణించబోవు జీవుని యొక్క ప్రయాణమార్గముల గురించి చర్చించబడినది. మూడవపాదములో సగుణబ్రహ్మ జ్ఞానము గల వాని యొక్క ఉత్తరాయణ మార్గము వివరించబడినది .

నాలుగవ పాదము పూర్వభాగమునందు నిర్గుణ బ్రహ్మమును తెలుసుకొన్న జ్ఞాని యొక్క విదేహముక్తి గురించి వివరించబడినది.ఉత్తర భాగము ద్వారా సగుణబ్రహ్మ ఉపాసకుని యొక్క బ్రహ్మలోక ప్రాప్తి గురించిచెప్పబడినది .ఇదే అన్ని శాస్త్రములకు శిరోధార్యము. ఈ అద్వైత వేదాంత శాస్త్రమునందే అన్ని శాస్త్రముల ప్రయోజనము ఇమిడి ఉన్నది.ఇదే ముముక్షువులందరు ఆదరించదగినది అని శ్రీ శంకరభగవత్పాదుల వారు చెప్పిన రహస్యము.

एवं धर्मशास्त्राणि मनुयाज्ञवल्क्यविष्णुयमाङ्गिरोवसिष्ठदक्षसंवर्तशातातपपराशरगौतमशङ्खलि - खितहारीतापस्तम्बोशनोव्यासकात्यायनबृहस्पतिदेवलनारदपैठीनसिप्रभृतिभिः कृतानि वर्णाश्रमध - र्मविशेषाणां विभागेन प्रतिपादकानि । एवं व्यासकृतं महाभारतं वाल्मीकिकृतं रामायणं च धर्मशास्त्र एवान्तर्भूतं स्वयमितिहासत्वेन प्रसिद्धम् । सांख्यादीनां धर्मशास्त्रान्तर्भावेऽपीह स्वशब्देनैव

निर्देशात्पृथगेव संगतिर्वाच्या ||

ఏవం ధర్మశాస్త్రాణి మనుయాజ్ఞవల్క్యవిష్ణుయమాంగిరోవసిష్ఠదక్షసంవర్తశాతాతపపరాశరగౌతమశంఖలి - ఖితహారీతాపస్తంబోశనోవ్యాసకాత్యాయనబృహస్పతిదేవలనారదపైఠీనసిప్రభృతిభిః కృతాని వర్ణాశ్రమధ - ర్మవిశేషాణాం విభాగేన ప్రతిపాదకాని | ఏవం వ్యాసకృతం మహాభారతం వాల్మీకికృతం రామాయణం చ ధర్మశాస్త్ర ఏవాంతర్భూతం స్వయమితిహాసత్వేన ప్రసిద్ధం | సాంఖ్యాదీనాం ధర్మశాస్త్రాంతర్భావేఽపీహ స్వశబ్దేనైవ నిర్దేశాత్పృథగేవ సంగతిర్వాచ్యా ||

Dharmaśāstrās, composed by manu, yājñavalkya, viṣṇu, yamā, āṅgira, vasiṣṭha, dakṣa, saṃvarta, śātātapa, parāśara, gautama, śaṅkha, likhita, hārītā, āpastamba, uśana, vyāsa, kātyāyana, bṛhaspati, devala, nārada, paiṭhīnasi and others, describe the details of the various varṇās and āśramas. Similarly, the mahābhārata composed by vyāsa and rāmāyaṇa composed by vālmīki are also included in dharmaśāstrā and known by the name of itihāsa. Though sāṃkhyā, etc are included in dharmaśāstrā, they are to be dealt with separately because they are referred to by their own names.

మనువు, యాజ్ఞవల్క్య , విష్ణు,యమ, అంగిరుడు,వశిష్ఠ,దక్ష,

సంవర్త, శాతాతప ,పరాశర,

గౌతమ, శంఖలిఖిత, హారీత, ఆపస్తంబ,ఉశన,వ్యాస,

కాత్యాయన,బృహస్పతి,దేవల,నారద,

పైఠీనసి మొదలగు వారిచే

వ్రాయబడిన ధర్మశాస్త్రములు పలువర్ణములు , ఆశ్రమముల గురించి వివరించును.

అదేవిధముగా వ్యాసవిరచిత మహాభారతము మరియు వాల్మీకి రచిత రామాయణములు ధర్మశాస్త్రములలో అంతర్భాగములైనప్పటికినీ అవి స్వయముగా ఇతిహాసములుగా వాసికెక్కినవి. సాంఖ్యము మొదలగునవి ధర్మశాస్త్రములలో అంతర్భాగములైనప్పటికి కూడా , వారి స్వశబ్దములతో నిర్దేశించబడుట వలన వాటిని వేరుగానే పరిగణించవలసియున్నది.

अथ वेदचतुष्टयस्य क्रमेण चत्वार उपवेदाः। तत्रायुर्वेदस्याष्टौ स्थानानि भवन्ति सूत्रं शारीरमैन्द्रियं चिकित्सा निदानं विमानं विकल्पः सिद्धिश्चेति | ब्रह्मप्रजापत्यश्विधन्वन्तरीन्द्रभरद्वाजात्रेयाग्निवे - श्यादिभिरुपदिष्टश्चरकेण संक्षिप्तः । तत्रैव सुश्रुतेन पञ्चस्थानात्मकं प्रस्थानान्तरं कृतम् । एवं वाग्भटादिनाऽपि बहुधेति न शास्त्रभेदः । कामशास्त्रमप्यायुर्वेदान्तर्गतमेव । तत्रैव सुश्रुतेन वाजीकरणाख्यकामशास्त्राभिधानात् । तत्र वात्स्यायनेन पञ्चाध्यायात्मकं कामशास्त्रं प्रणीतम् । तस्य च विषयवैराग्यमेव प्रयोजनम् ।

शास्त्रोद्दीपितमार्गेणापि विषयभोगे दुःखमात्रपर्यवसानात्। चिकित्साशास्त्रस्य रोगतत्साधनरोगनिवृत्तितत्साधनज्ञानं प्रयोजनम् ||

అథ వేదచతుష్టయస్య క్రమేణ చత్వార ఉపవేదాః. తత్రాయుర్వేదస్యాష్టౌ స్థానాని భవంతి సూత్రం శారీరమైంద్రియం చికిత్సా నిదానం విమానం వికల్పః సిద్ధిశ్చేతి | బ్రహ్మప్రజాపత్యశ్విధన్వంతరీంద్రభరద్వాజాత్రేయాగ్నివే - శ్యాదిభిరుపదిష్టశ్చరకేణ సంక్షిప్తః | తత్రైవ సుశ్రుతేన పంచస్థానాత్మకం ప్రస్థానాంతరం కృతం | ఏవం వాగ్భటాదినాఽపి బహుధేతి న శాస్త్రభేదః | కామశాస్త్రమప్యాయుర్వేదాంతర్గతమేవ | తత్రైవ సుశ్రుతేన వాజీకరణాఖ్యకామశాస్త్రాభిధానాత్ | తత్ర వాత్స్యాయనేన పంచాధ్యాయ్యాత్మకం కామశాస్త్రం ప్రణీతం | తస్య చ విషయవైరాగ్యమేవ ప్రయోజనం | శాస్త్రోద్దీపితమార్గేణాపి విషయభోగే దుఃఖమాత్రపర్యవసానాత్. చికిత్సాశాస్త్రస్య రోగతత్సాధనరోగనివృత్తితత్సాధనజ్ఞానం ప్రయోజనం ||

Corresponding to the four Vedas there are four upavedās. Ayurvedā has eight parts entitled sūtraṃ, śārīram, aindriyaṃ, cikitsā, nidānam, vimānaṃ, vikalpa, and siddhi. These were expounded by brahmaprajāpati, aśvi, dhanvantarī, indra, bharadvāja, ātreya, agniveśyā and others and consolidated by caraka. Another treatise of five parts on the same subject was composed by suśruta. There are also works by vāgbhaṭā and others. Although there are so many works, there is no difference in the śāstra. Kāmaśāstra is also included in āyurvedā, since the work on kāmaśāstra named vājīkaraṇā by suśruta is included there. The kāmaśāstra consisting of five chapters was composed by vātsyāyana. Its purpose is to engender dispassion towards sense-pleasures, since enjoyment of sense-objects even in the manner shown by the śāstras leads only to sorrow. The benefit from the science of treatment is the knowledge of disease and its cause and recovery from disease and the means therefore.

ఆ తరువాత నాలుగు వేదములకు క్రమముగా నాలుగు ఉప వేదములు గలవు. ఆయుర్వేదములో సూత్రము,శారీరకము,ఇంద్రియము, చికిత్స,నిదానము,విమానము,వికల్పము మరియు సిద్ధి అను ఎనిమిది విభాగములు గలవు.

బ్రహ్మ,అశ్వి,ధన్వంతరి,ఇంద్రుడు,

భరద్వాజుడు,ఐతరేయ,అగ్నివేశ్యా మొదలగు వారిచే ఇవ్వబడిన ఈ ఎనిమిది విభాగముల ఆయుర్వేదము చరకునిచే ఏకీకృతము చేయబడినది . అదే విషయముపై సుశ్రుతునిచే ఐదు భాగముల గ్రంథము వ్రాయబడినది.వాగ్భటుడు మొదలగు వారిచే మరికొన్ని గ్రంథములు ఇవ్వబడినప్పటికినీ శాస్త్రములో ఎటువంటి భేదము లేదు. 'కామశాస్రము' పై సుశ్రుతుని 'వాజీకరణా' అను రచన అక్కడ చేర్చబడినది గనుక 'కామశాస్త్రము ' కూడా ఆయుర్వేదములో చేర్చబడినది. అక్కడ ఐదు భాగముల కామశాస్త్రము వాత్సాయనునిచే ఇవ్వబడినది. శాస్త్ర సమ్మతమైనప్పటికీ ఇంద్రియ విషయ సుఖములు దుఃఖాంతములే గనుక వాటి పట్ల వైరాగ్యమును కలిగించుటయే 'కామశాస్త' ప్రయోజనము. వ్యాధి, దానికి గల కారణములు , దాని చికిత్స మార్గములు

వైద్యశాస్త్రము యొక్క ప్రయోజనము.

एवं धनुर्वेदः पादचतुष्टयात्मको विश्वामित्रप्रणीतः । तत्र प्रथमो दीक्षापादः; द्वितीयः संग्रहपादः । तृतीयः सिद्धिपादः। चतुर्थः प्रयोगपादः । तत्र प्रथमे पादे धनुर्लक्षणमधिकारिनिरूपणं च कृतम् । अत्र धनुःशब्दश्चापे रूढोऽपि धनुर्विधायुधे प्रवर्तते । तच्चतुर्विधं मुक्तममुक्तं मुक्तामुक्तं यन्त्रमुक्तं चेति। मुक्तं चक्रादि । अमुक्तं खड्गादि । मुक्तामुक्तं शल्यावान्तरभेदादि । यन्त्रमुक्तं शरादि । तत्र मुक्तमस्त्रमुच्यते । अमुक्तं शस्त्रमित्युच्यते । तदपि ब्राह्मवैष्णवपाशुपतप्राजापत्याग्नेयादिभेदादनेकविधम् । एवं साधिदैवतेषु समन्त्रकेषु चतुर्विधायुधेषु येषामधिकारः क्षत्रियकुमाराणां तदनुयायिनां च, ते सर्वे चतुर्विधाः पदातिरथगजतुरगारूढा इति ।

दीक्षाभिषेकशकुनमङ्गलकरणादिकं च सर्वमपि प्रथमे पादे निरूपितम् । सर्वेषां शस्त्रविशेषाणामाचार्यस्य च लक्षणपूर्वकं संग्रहणप्रकारो दर्शितो द्वितीयपादे । गुरुसंप्रदायसिद्धानां शस्त्रविशेषाणां पुनः पुनरभ्यासो मन्त्रदेवतासिद्धिकरणमपि निरूपितं तृतीयपादे । एवं देवतार्चनाम्यासादिभिः सिद्धानामस्त्रविशेषाणां प्रयोगश्चतुर्थपादे निरूपितः । क्षत्रियाणां स्वधर्मयुद्धाचरणं दुष्टस्य दण्डश्चोरादिभ्यः प्रजापालनं च धनुर्वेदस्य प्रयोजनम् । एवं च ब्रह्मप्रजापत्यादिक्रमेण विश्वामित्रप्रणीतं धनुर्वेदशास्त्रम् ||

ఏవం ధనుర్వేదః పాదచతుష్టయాత్మకో విశ్వామిత్రప్రణీతః | తత్ర ప్రథమో దీక్షాపాదః; ద్వితీయః సంగ్రహపాదః | తృతీయః సిద్ధిపాదః. చతుర్థః ప్రయోగపాదః | తత్ర ప్రథమే పాదే ధనుర్లక్షణమధికారినిరూపణం చ కృతం | అత్ర ధనుఃశబ్దశ్చాపే రూఢోఽపి ధనుర్విధాయుధే ప్రవర్తతే | తచ్చతుర్విధం ముక్తమముక్తం ముక్తాముక్తం యంత్రముక్తం చేతి| ముక్తం చక్రాది . అముక్తం ఖడ్గాది | ముక్తాముక్తం శల్యావాంతరభేదాది | యంత్రముక్తం శరాది | తత్ర ముక్తమస్త్రముచ్యతే | అముక్తం శస్త్రమిత్యుచ్యతే | తదపి బ్రాహ్మవైష్ణవపాశుపతప్రాజాపత్యాగ్నేయాదిభేదాదనేకవిధం | ఏవం సాధిదైవతేషు సమంత్రకేషు చతుర్విధాయుధేషు యేషామధికారః క్షత్రియకుమారాణాం తదనుయాయినాం చ, తే సర్వే చతుర్విధాః పదాతిరథగజతురగారూఢా ఇతి ||

దీక్షాభిషేకశకునమంగలకరణాదికం చ సర్వమపి ప్రథమే పాదే నిరూపితం | సర్వేషాం శస్త్రవిశేషాణామాచార్యస్య చ లక్షణపూర్వకం సంగ్రహణప్రకారో దర్శితో ద్వితీయపాదే | గురుసంప్రదాయసిద్ధానాం శస్త్రవిశేషాణాం పునః పునరభ్యాసో మంత్రదేవతాసిద్ధికరణమపి నిరూపితం తృతీయపాదే | ఏవం దేవతార్చనామ్యాసాదిభిః సిద్ధానామస్త్రవిశేషాణాం ప్రయోగశ్చతుర్థపాదే నిరూపితః | క్షత్రియాణాం స్వధర్మయుద్ధాచరణం దుష్టస్య దండశ్చోరాదిభ్యః ప్రజాపాలనం చ ధనుర్వేదస్య ప్రయోజనం | ఏవం చ బ్రహ్మప్రజాపత్యాదిక్రమేణ విశ్వామిత్రప్రణీతం ధనుర్వేదశాస్త్రం ||

Dhanurveda, with four parts, is the work of viśvāmitra. The first part isdīkṣāpā, the second saṃgrahapāda, the third is siddhipāda and the fourth is prayogapāda. In the first part the nature of the bow and description of the competent person are given. Though the conventional meaning of the term 'dhanuḥ' is 'bow', it covers all similar weapons (in the term

dhanurveda). They are of four kinds—what is discharged, what is not discharged, what is both discharged and not discharged and what is discharged by machine. Chakra, etc., are what are discharged. Sword, etc., are what are not discharged. Spear and similar weapons are what are both discharged and not discharged. Arrows etc., are what are discharged by machine. Those that are discharged are called 'astra'. What is not discharged is called shastram. That is of many kinds, named brāhma, vaiṣṇava, pāśupata, prājāpatyā, āgneyā, etc. The kṣatriya youth and their followers who have the right to use the four kinds of weapons, along with their divine counterparts and those with mantrās, fall into four categories—those on foot, those in chariots, those mounted on elephants and those mounted on horses.

In the first pāda, initiation, anointing, omens, invocation, etc., are all dealt with. In the second pāda the method of acquiring all kinds of weapons along with their characteristics, as well as the method of acquiring an āchārya and his characteristics are given. In the third pāda the repeated practice of the weapons acquired through the Guru and the acquisition of the mantrā and the deity are described. The method of using the weapons acquired by the repeated worship of deities is described in the fourth pāda. The purpose of dhanurveda is fighting, which is the duty of kṣatriyas, punishment of the evil-doers and protection of the people from thieves, etc. This is dhanurveda composed by viśvāmitra following brahmaprajāpati and others.

ఈ విధముగా విశ్వామిత్రుడు నాలుగు పాదములు గల 'ధనుర్వేదమును' అందించెను. అందు మొదటిది 'దీక్షాపాదః'. రెండవది 'సంగ్రహపాదః'. మూడవది 'సిద్ధిపాదః'. నాలుగవది'ప్రయోగపాదః'. అచ్చట ప్రథమ పాదములో ధనుర్లక్షణము మరియు దాని అధికారి గురించి వ్రాయబడినది. ' ధనుః' శబ్దమునకు 'ధనుస్సు' అని అర్థము చెప్పినప్పటికినీ , అది ధనుస్సును పోలిన ఆయుధములన్నిటికీ వర్తించును. అవి 1.ముక్తం 2. అముక్తం 3. ముక్తాముక్తం

4. యంత్రముక్తం అని నాలుగు రకములు.

చక్రము మొదలగునవి 'ముక్తం'. గొడ్డలి మొదలగునవి 'అముక్తం'.ఈటె మొదలగునవి 'ముక్తాముక్తం'. శరము మొదలగునవి 'యంత్రముక్తం'. ముక్తం లను అస్త్రం అని , అముక్తం ను ' శస్త్రం' అని అందురు.ఈ శస్త్రములు అనేకవిధములు. బ్రాహ్మ, వైష్ణవ , పాశుపత , ప్రాజాపత్య , ఆగ్నేయ మొదలగునవి. క్షత్రియులు మరియు వారి అనుయాయులు(సేవకులు) అయిన పదాతి ,రథ, గజ , తురగ దళములకు మాత్రమే వాటిని అధి దేవతా సహితము మరియు సమంత్రకముగా ప్రయోగించు అధికారము గలదు.

ప్రథమ పాదములో దీక్ష, అభిషేకము , శకునము, మంగళకరణము మొదలగునవి నిరూపింపబడినవి. ద్వితీయ పాదములో అన్ని ఆయుధములను వాటి లక్షణములతో సహా పొందు విధానము , ఆచార్యులను పొందు

విధానము మరియు ఆచార్యుని లక్షణములు వివరింపబడినవి.తృతీయ పాదములో సంప్రదాయ గురువు నుండి పొందిన ఆయుధముల ప్రయోగమును మరల మరల (తిరిగి తిరిగి) సాధన చేయుటను , ఆయా ఆయుధముల అధిదేవతమరియు మంత్రములు వివరించబడినవి. నాలుగవ పాదములో దేవతోపాసన ద్వారా సాధించిన ఆయుధముల ప్రయోగ విధానము వివరించబడినది.క్షాత్ర ధర్మమైన యుద్ధము చేయుటయు, సంఘవిద్రోహులను శిక్షించుటయు , చోరుల నుండి ప్రజారక్షణ మొదలగునవి 'ధనుర్విద్య' యొక్క ప్రయోజనము. బ్రహ్మ, ప్రజాపతి మొదలగు వారిననుసరించి విశ్వామిత్రునిచేత ఇవ్వబడినది ఈ ధనుర్వేద శాస్త్రము.

एवं गान्धर्ववेदशास्त्रं भगवता भरतेन प्रणीतम् । गीतवाद्यनृत्तभेदेन बहुविधोऽर्थः । देवताराधननिर्विकल्पकसमाध्यादिसिद्धिश्च गान्धर्ववेदस्य प्रयोजनम् ||

ఏవం గాంధర్వవేదశాస్త్రం భగవతా భరతేన ప్రణీతం | గీతవాద్యనృత్తభేదేన బహువిధోఽర్థః | దేవతారాధననిర్వికల్పకసమాధ్యాదిసిద్ధిశ్చ గాంధర్వవేదస్య ప్రయోజనం ||

The gāndharvaveda śāstra was expounded by Bhagavān Bharata. It is made up of many constituents such as song, musical instruments, dance, etc. The purpose of gāndharvaveda is worship of God, nirvikalpakasamādhyādi, etc.

అదే విధముగా గంధర్వవేదశాస్త్రమును భగవాన్ భరతుడు అందించెను. ఈ గంధర్వవిద్య అనునది గీత,వాద్య , నాట్య అను అనేకవిధములైన వానిని కలిగియున్నది.భగవదారాధన, నిర్వికల్పక సమాధి మొదలగునవి గంధర్వ వేదము యొక్క ప్రయోజనము.

एवमर्थशास्त्रं च बहुविधम् । नीतिशास्त्रमश्वशास्त्रं शिल्पशास्त्रं सूपकारशास्त्रं चतुःषष्टिकलाशास्त्रं चेति | नानामुनिभिः प्रणीतं तत्सर्वम् । अस्य च सर्वस्य लौकिकवत्प्रयोजनभेदो द्रष्टव्यः ||

एवमष्टादश विद्यास्त्रयीशब्देनोक्ताः ; अन्यथा न्यूनताप्रसङ्गात् ||

ఏవమర్థశాస్త్రం చ బహువిధం | నీతిశాస్త్రమశ్వశాస్త్రం శిల్పశాస్త్రం సూపకారశాస్త్రం చతుఃషష్టికలాశాస్త్రం చేతి | నానామునిభిః ప్రణీతం తత్సర్వం | అస్య చ సర్వస్య లౌకికవత్ప్రయోజనభేదో ద్రష్టవ్యః ||

ఏవమష్టాదశ విద్యాస్త్రయీశబ్దేనోక్తాః ; అన్యథా న్యూనతాప్రసంగాత్ ||

Arthaśāstra is of many kinds-- law, the science of the horse, architecture, cooking, and the 64 kalā's. They were all expounded by various sages. These are all for worldly purposes.

Thus the eighteen vidyās are covered by the term 'trayī'. Otherwise there would be a deficiency in the number.

అర్థశాస్త్రము కూడా అనేక విధములు .

నీతిశాస్త్రము,అశ్వశాస్త్రము,శిల్పశాస్త్రము,సూపకార శాస్త్రము మరియు అరవైనాలుగు కళలు . వాటిని అనేకమంది ఋషులు అందించినారు.అయితే ఇవన్నీ లౌకిక ప్రయోజనములకు మాత్రమే. ఈ విధముగా 'త్రయీ ' పదము ద్వారా పద్దెనిమిది విద్యలు చెప్పబడినవి.లేనిచో సంఖ్యలో కొరవడియుండెడివి.

तथा सांख्यशास्त्रं भगवता कपिलेन प्रणीतम् । 'अथ त्रिविधदुःखात्यन्तनिवृत्तिरत्यन्तपुरुषार्थः' इत्यादि षडध्याय्यात्मकम् । तत्र प्रथमेऽध्याये विषया निरूपिताः । द्वितीयेऽध्याये प्रधानकार्याणि । तृतीयेऽध्याये विष्येभ्यो वैराग्यम् । चतुर्थेऽध्याये विरक्तानां पिङ्गलाकुरवादीनामाख्यायिकाः । पञ्चमेऽध्याये परपक्षनिर्णयः । षष्ठे सर्वार्थसंक्षेपः । प्रकृतिपुरुषविवेकज्ञानं सांख्यशास्त्रस्य प्रयोजनम् ||

తథా సాంఖ్యశాస్త్రం భగవతా కపిలేన ప్రణీతం | 'అథ త్రివిధదుఃఖాత్యంతనివృత్తిరత్యంతపురుషార్థః' ఇత్యాది షడధ్యాయ్యాత్మకం | తత్ర ప్రథమేఽధ్యాయే విషయా నిరూపితాః | ద్వితీయేఽధ్యాయే ప్రధానకార్యాణి | తృతీయేఽధ్యాయే విష్యేభ్యో వైరాగ్యం | చతుర్థేఽధ్యాయే విరక్తానాం పింగలాకురవాదీనామాఖ్యాయికాః | పంచమేఽధ్యాయే పరపక్షనిర్ణయః | షష్ఠే సర్వార్థసంక్షేపః | ప్రకృతిపురుషవివేకజ్ఞానం సాంఖ్యశాస్త్రస్య ప్రయోజనం ||

The sāṃkhya śāstra expounded by Bhagavān Kapila consists of six chapters commencing with "The total removal of the three kinds of sorrow is the ultimate human goal". In the first chapter objects of sense are described; in the second chapter the effects of pradhāna; in the third, dispassion towards sense-objects; in the fourth chapter, the stories of persons who had acquired detachment, such as piṅgalā, kuravā and others. In the fifth chapter the views of the opponents are dealt with. In the sixth chapter the whole subject is summarized. The purpose of the sāṃkhya śāstra is the discrimination between prakṛiti and puruṣa.

సాంఖ్య శాస్త్రము భగవాన్ కపిలునిచే ఇవ్వబడినది.

' దుఃఖత్రయమును సమూలముగా తొలగించుటయే మానవజీవితము యొక్క ఉన్నత లక్ష్యము' అను వాక్యముతో(దానితో). ప్రారంభమగు ఈ సాంఖ్యశాస్త్రములో ఆరు అధ్యాయములు గలవు. మొదటి అధ్యాయములో 'ఇంద్రియవిషయములు ' వివరింపబడెను. రెండవ అధ్యాయములో ప్రధానము యొక్క కార్యములు వివరింపబడెను.మూడవ అధ్యాయములో ' ఇంద్రియవిషయముల పట్ల వైరాగ్యము ' వివరింపబడెను. నాలుగవ అధ్యాయములో పింగళా, కుర్వా మొదలగు వైరాగ్యము గల ప్రముఖుల గాథలు చెప్పబడినవి.ఐదవ అధ్యాయములో (పరపక్ష నిర్ణయః) ప్రతిపక్ష వాదములు వివరింపబడినవి.ఆరవ అధ్యాయములో మొత్తం విషయమంతయు క్రోడీకరించబడినది.(summarised). ప్రకృతి , పురుషుల వివేకజ్ఞానమే సాంఖ్యశాస్త్ర ప్రయోజనము.

तथा योगशास्त्रं भगवता पतञ्जलिना प्रणीतम् 'अथ योगानुशासनम्' इत्यादि

पादचतुष्टयात्मकम् । तत्र प्रथमपादे चित्तवृत्तिनिरोधात्मकः समाधिरभ्यासवैराग्यरूपं च तत्साधनं निरूपितम् । द्वितीये पादे विक्षिप्तचित्तस्यापि समाधिसिद्ध्यर्थं यमनियमासनप्राणायामप्रत्याहारधारणाध्यानसमाधयोऽष्टावङ्गानि निरूपितानि । तृतीये पादे योगिविभूतयः । चतुर्थपादे कैवल्यमिति । तस्य च विजातीयप्रत्ययनिरोधद्वारेण निदिध्यासनसिद्धिः प्रयोजनम् ||

తథా యోగశాస్త్రం భగవతా పతంజలినా ప్రణీతం 'అథ యోగానుశాసనం' ఇత్యాది పాదచతుష్టయాత్మకం | తత్ర ప్రథమపాదే చిత్తవృత్తినిరోధాత్మకః సమాధిరభ్యాసవైరాగ్యరూపం చ తత్సాధనం నిరూపితం | ద్వితీయే పాదే విక్షిప్తచిత్తస్యాపి సమాధిసిద్ధ్యర్థం యమనియమాసనప్రాణాయామప్రత్యాహారధారణాధ్యానసమాధయోఽష్టావంగాని నిరూపితాని | తృతీయే పాదే యోగివిభూతయః | చతుర్థపాదే కైవల్యమితి | తస్య చ విజాతీయప్రత్యయనిరోధద్వారేణ నిదిధ్యాసనసిద్ధిః ప్రయోజనం ||

The yoga śāstraṃ consisting of four pādas and commencing with "atha yogānuśāsanam" was expounded by Bhagavān Patañjali. In the first chapter samādhi which is of the nature of the restraint of the vṛttis of the mind, and its means in the form of repeated practice and dispassion are explained. In the second pāda, for the attainment of samādhi even by a distracted mind the eight limbs, yama, niyama, āsana, prāṇāyāma, pratyāhāra, dhāraṇā, dhyāna and samādhi are described. In the third pāda yogic powers and in the fourth pāda kaivalya or absolute freedom are described. The purpose is the attainment of nididhyāsana by the restraint of contrary thoughts.

ఆవిధముగా ' అథ యోగాను శాసనమ్' తో ప్రారంభమగు నాలుగు పాదములు గల 'యోగశాస్త్రము 'భగవాన్ పతంజలి మహర్షి చేత అందించబడినది.

అందు ప్రథమ పాదములో 'చిత్తవృత్తి నిరోధ రూప సమాధి అభ్యాసము' , దానికొఱకు అవలంబించవలసిన సాధనలు,వైరాగ్యము వివరించబడినవి.ద్వితీయ పాదములో చిత్తవిక్షేపము గల మనసు కూడా సమాధిని పొందుటకు దోహదపడు యమ, నియమ, ఆసన, ప్రాణయామ, ప్రత్యాహార,ధారణ, ధ్యాన , సమాధి ' అను ఎనిమిది అంగముల 'అష్టాంగ యోగము ' వివరించబడినది.తృతీయపాదములో యోగవిభూతులను మరియు చతుర్థ పాదములో కైవల్యము లేక ఆత్యంతిక సుఖం లేక ఆత్యంతిక ముక్తి వివరించబడినవి.విజాతీయ ప్రత్యయములను నిరోధించుట ద్వారా నిదిధ్యాసనము ను సిద్ధింపజేయుటయే అష్టాంగ యోగము ప్రయోజనము.

तथा पशुपतिमतं पाशुपतं शास्त्रं पशुपतिना पशुपाशविमोक्षणाय 'अथातः पाशुपतं योगविधिं व्याख्यास्यामः' इत्यादि पञ्चाध्यायं विरचितम्। तत्राध्यायपञ्चकेनापि कार्यरूपो जीवः पशुः कारणं पतिरीश्वरः ; योगः पशुपतौ चित्तसमाधानम्, विधिर्भस्मना त्रिषवणस्नानादिर्निरूपितः; दुःखान्तसंज्ञो

मोक्षश्च प्रयोजनम् । एत एव कार्यकारणयोगविधिदुःखान्ता इत्याख्यायन्ते ।

తథా పశుపతిమతం పాశుపతం శాస్త్రం పశుపతినా పశుపాశవిమోక్షణాయ 'అథాతః పాశుపతం యోగవిధిం వ్యాఖ్యాస్యామ:' ఇత్యాది పంచాధ్యాయం విరచితం| తత్రాధ్యాయపంచకేనాపి కార్యరూపో జీవః పశుః కారణం పతిరీశ్వరః ; యోగః పశుపతౌ చిత్తసమాధానం, విధిర్భస్మనా త్రిషవణస్నానాదిర్నిరూపితః; దుఃఖాంతసంజ్ఞో మోక్షశ్చ ప్రయోజనం | ఏత ఏవ కార్యకారణయోగవిధిదుఃఖాంతా ఇత్యాఖ్యాయంతే |

The pāśupata śāstra of five chapters beginning with "Now therefore we shall explain the method of paśupati yoga" was composed by paśupati for the release of the paśu (human beings) from bondage. There, in the five chapters the effect (kśrya), jīva the paśu, the cause (kāraṇam), the Lord the pati, yoga which is fixing the mind on paśupati, and vidhi which is bathing three times a day with sacred ash, etc., are dealt with. The purpose is mokṣa which means the end of all sorrow (duḥkhāntaḥ). This is what is known as "kāryakāraṇayogavidhiduḥkhāntā".

తరువాత 'అథాతః పశుపతం యోగవిధిం వ్యాఖ్యాస్యామః ' అను దానితో ప్రారంభమగు ఐదు అధ్యాయముల పాశుపత శాస్త్రము 'మానవుల(పశు) బంధ (పాశ) విమోచన కొరకు ' పశుపతి చేత అనుగ్రహించబడినది. అచ్చట , ఐదు అధ్యాయములలో 'కార్యము ' అయిన జీవుడు లేక పశువు , 'కారణము ' అయిన పతి అనగా ఈశ్వరుడు ; మనసును పశుపతి మీద కేంద్రీకరింపజేయు 'యోగము' మరియు రోజులో ముమ్మారు ఆచరించవలసిన భస్మస్నానము అను 'విధి '

మొదలగునవి వివరింపబడినవి . దుఃఖాంతము అనగా మోక్షమే దీని ప్రయోజనము.ఇదియే ' కార్యకారణ యోగ విధి దుఃఖాంతా" అని చెప్పబడినది.

एवं वैष्णवं नारदादिभिः कृतं पञ्चरात्रम् । तत्र वासुदेवसंकर्षणप्रद्युम्नानिरुद्धाश्चत्वारः पदार्था निरूपिताः । भगवान्वासुदेवः सर्वकारणं परमेश्वरः । तस्मादुत्पद्यते संकर्षणाख्यो जीवः । तस्मान्मनः प्रद्युम्नः | तस्मादनिरुद्दोऽहंकारः । सर्वे चैते भगवतो वासुदेवस्यैवांशभूतास्तदभिन्ना एवेति भगवतो वासुदेवस्य मनोवाक्कायवृत्तिभिराराधनं कृत्वा कृतकृत्यो भवतीत्यादि च निरूपितम् ||

ఏవం వైష్ణవం నారదాదిభిః కృతం పంచరాత్రం | తత్ర వాసుదేవసంకర్షణప్రద్యుమ్నానిరుద్ధాశ్చత్వారః పదార్థా నిరూపితాః | భగవాన్వాసుదేవః సర్వకారణం పరమేశ్వరః | తస్మాదుత్పద్యతే సంకర్షణాఖ్యో జీవః | తస్మాన్మనః ప్రద్యుమ్నః | తస్మాదనిరుద్ధోఽహంకారః | సర్వే చైతే భగవతో వాసుదేవస్యైవాంశభూతాస్తదభిన్నా ఏవేతి భగవతో వాసుదేవస్య మనోవాక్కాయవృత్తిభిరారాధనం కృత్వా కృతకృత్యో భవతీత్యాది చ నిరూపితం ||

Pañcarātram, the vaiṣṇava śāstraṃ, was composed by nārada and others. In it four entities, vāsudeva, saṃkarṣaṇa, pradyumnā and aniruddhā are mentioned. Bhagavān Vāsudeva is the supreme Lord and the cause of everything. From Him emanates (emerge) the

jīva known as saṃkarṣaṇā. From him pradyumna, the mind. From him emanates (emerge) ahaṃkāra known as aniruddha. All these are part-incarnations of Lord Vāsudeva Himself and non-different from Him and so it is said that one becomes fulfilled by devoting the mind, speech and body to the worship of Bhagavān Vāsudeva.

వైష్ణవ శాస్త్రమైన "పాంచరాత్రం" నారదుడు మరియు ఇతరులచేత వ్రాయబడినది.అచ్చట 'వాసుదేవ' , 'సంకర్షణ' , ప్రద్యుమ్న' , మరియు ' అనిరుద్ధ' అను నాలుగు విషయములు తెలుపబడినవి . వాసుదేవుడే సర్వకారణుడైన పరమేశ్వరుడు. అతని నుండియే 'సంకర్షణుడు' అను జీవుడు వెలువడుతున్నాడు . అతని నుండి 'ప్రద్యుమ్నుడు ' అను మనస్సు పుట్టుచున్నది. అతని నుండి 'అనిరుద్ధుడను ' అహంకారము పుట్టుచున్నది. ఇవన్నియు భగవాన్ వాసుదేవుని అంశావతారములు , అభిన్నము అనగా ఆయన కంటే భిన్నము కాదు. కనుక మానవుడు మనసా , వాచా ,కర్మణా భగవాన్ వాసుదేవుని ఆరాధన చే కృతకృత్యుడు కాగలడని నిరూపించడమైనది.

तदेवं दर्शितः प्रस्थानभेदः । सर्वेषां च संक्षेपेण त्रिविध एव प्रस्थानभेदः । तत्रारम्भवाद: एक: ; परिणामवादो द्वितीयः ; विवर्तवादस्तृतीयः । पार्थिवाप्यतैजसवायवीयाश्चतुर्विधाः परमाणवो द्वव्यणुकादिक्रमेण ब्रह्माण्डपर्यन्तं जगदारभन्ते । असदेव कार्यं कारकव्यपारादुत्पद्यते इति प्रथमस्तार्किकाणां मीमांसकानां च । सत्वरजस्तमोगुणात्मकं प्रधानमेव महदहंकारादिक्रमेण जगदाकारेण परिणमते, पूर्वमपि सूक्ष्मरूपेण सदेव कार्यं कारणव्यापारेणाभिव्यज्यते इति द्वितीयः पक्षः सांख्ययोगपातञ्जलपाशुपतानाम्। ब्रह्मणः परिणामो जगदिति वैष्णवानाम् | स्वप्रकाशपरमानन्दाद्वितीयं ब्रह्म स्वमायावशान्मिथ्यैव जगदाकारेण कल्पत इति तृतीयः पक्षो ब्रह्मवादिनाम्। सर्वेषां प्रस्थानकर्तॄणां मुनीनां विवर्तवादपर्यवसानेनाद्वितीये परमेश्वरे प्रतिपाद्ये तात्पर्यम्। न हि ते मुनयो भ्रान्ताः, सर्वज्ञत्वात्तेषाम् ।। किं तु बहिर्विषयप्रवणानामापाततः पुरुषार्थे प्रवेशो न संभवतीति नास्तिक्यवारणाय तैः प्रकारभेदाः प्रदर्शिताः। तत्र तेषां तात्पर्यमबुद्ध्वा वेदविरुद्धेऽप्यर्थे तात्पर्यमुत्प्रेक्षमाणास्तन्मतमेवोपादेयत्वेन गृह्णन्तो जना नानापथजुषो भवन्तीति सर्वमनद्यम् ||

इति श्रीमधुसूदनसरस्वतीविरचित :

प्रस्थानभेदः संपूर्णः ||

తదేవం దర్శితః ప్రస్థానభేదః . సర్వేషాం చ సంక్షేపేణ త్రివిధ ఏవ ప్రస్థానభేదః . తత్రారంభవాద: ఏక: ; పరిణామవాదో ద్వితీయః ; వివర్తవాదస్తృతీయః | పార్థివాప్యతైజసవాయవీయాశ్చతుర్విధాః పరమాణవో ద్వ్యణుకాదిక్రమేణ బ్రహ్మాండపర్యంతం జగదారభంతే | అసదేవ కార్యం కారకవ్యపారాదుత్పద్యతే ఇతి ప్రథమస్తార్కికాణాం మీమాంసకానాం చ | సత్త్వరజస్తమోగుణాత్మకం ప్రధానమేవ మహదహంకారాదిక్రమేణ జగదాకారేణ పరిణమతే, పూర్వమపి సూక్ష్మరూపేణ సదేవ కార్యం కారణవ్యాపారేణాభివ్యజ్యతే ఇతి ద్వితీయః పక్షః సాంఖ్యయోగపాతంజలపాశుపతానాం| బ్రహ్మణః పరిణామో జగదితి వైష్ణవానాం | స్వప్రకాశపరమానందాద్వితీయం బ్రహ్మ స్వమాయావశాన్మిథ్యైవ జగదాకారేణ కల్పత ఇతి తృతీయః పక్షో బ్రహ్మవాదినాం. సర్వేషాం ప్రస్థానకర్తౄణాం మునీనాం వివర్తవాదపర్యవసానేనాద్వితీయే పరమేశ్వరే ప్రతిపాద్యే తాత్పర్యం| న హి తే మునయో భ్రాంతాః, సర్వజ్ఞత్వాత్తేషాం || కిం తు బహిర్విషయప్రవణానామాపాతతః పురుషార్థే ప్రవేశో న సంభవతీతి నాస్తిక్యవారణాయ తైః ప్రకారభేదాః ప్రదర్శితాః | తత్ర తేషాం తాత్పర్యమబుద్ధ్వా వేదవిరుద్ధేఽప్యర్థే

తాత్పర్యముత్ప్రేక్షమాణాస్తన్మతమేవోపాదేయత్వేన గృహ్ణంతో జనా నానాపథజుషో భవంతీతి సర్వమనద్యం ||

ఇతి శ్రీమధుసూదనసరస్వతీవిరచిత :

ప్రస్థానభేదః సంపూర్ణ: ||

Thus the different prasthānas have been described. All these together can be reduced to just three prasthānas—ārambhavāda, pariṇāmavāda, and vivartavāda. The paramāṇas (atoms) of four kinds, namely of earth, water, fire and air, combine into double atoms and then develop into the whole universe; the effect. which is previously non-existent, comes into existence because of the act of causation. This is the first prasthāna, (ārambhavāda) of the tārkikās and mīmāṃsakas. Pradhāna which is constituted of the three guṇās, sattva, rajas and tamas, becomes transformed into mahat, ahaṃkārā, etc., and finally becomes the universe; the effect, which exists even earlier in subtle form is manifested by the act of causation. This is the second prasthāna (pariṇāmavāda) held by sāṃkhya, pātañjali yoga and pāśupatā.

The vaiṣṇavās hold that the universe is the transformation of Brahman. The third view, that of the brahmavādins, is that the self-luminous, non-dual Brahman which is supreme bliss appears illusory as the universe because of its own māyā. The views of all the munis who are the exponents of the prasthānas culminate in vivartavāda and their ultimate purport is in the non-dual Supreme Being who is the subject-matter of all the prasthānas. Those munis were not deluded; they were omniscient (and knew the ultimate truth).. But, since people whose minds are engrossed in worldly objects cannot be directly initiated into the supreme human goal, and in order to prevent their succumbing (poisoned) to crass materialism, the munis propounded different methods to suit the capacity and inclination of different classes of people. Without knowing their real intention, those who assume that meanings which are contrary to the true import of the Vedas were what were intended by them, and take those alone to be what are meant to be accepted, follow various paths. Thus everything is clear.

ఇంతటితో 'ప్రస్థాన భేదము' వివరింపబడినది. ఇవన్నియు కలిపి ' ఆరంభ వాదము , పరిణామి వాదము ,మరియు ' వివర్తవాదము ' అను మూడు ప్రస్థానములుగా సంక్షేపింపబడినవి. పృథివీ , జలము , అగ్ని మరియు వాయువు అను నాలుగు రకముల పరమాణువులే ద్రవ్య అణువులుగా మారి క్రమముగా బ్రహ్మాండము వరకు 'కార్య జగత్తు 'ఆరంభమైనది. పూర్వము లేని కార్యజగత్తు కారణత్వ ప్రక్రియ వలన ఇప్పుడు సృష్టింపబడినది. ఇది తార్కికుల మరియు మీమాంసకుల ' ఆరంభవాదము' .

సత్త్వ, రజస్ మరియు తమోగుణముల కలయిక వలన పుట్టు ' ప్రధానము' యే క్రమముగా మహత్తు , అహంకారము మొదలగు జగద్రూపముగా పరిణమించినది . 'సృష్టి పూర్వము కూడా సత్ మాత్రమే కార్య , కారణ

రూపేణ అభివ్యక్తమైయున్నది' అనునది ద్వితీయపక్షమైన సాంఖ్య , యోగ , పాతంజల మరియు పాశుపతుల యొక్క 'పరిణామ వాదము' . 'బ్రహ్మము యొక్క పరిణామమే(వికారమే) ఈ జగత్తు ' అని వైష్ణవుల అభిప్రాయము. తృతీయపక్షమైన 'బ్రహ్మవాదులు ' , ' స్వప్రకాశ పరమానంద అద్వితీయ బ్రహ్మము ' తన మాయాశక్తి చేత మిథ్యా జగత్తుగా భాసించుచున్నాడు.

ప్రస్థానకర్తలైన మహర్షులందరి విశ్లేషణలు (వాదములు) వివర్తవాద పర్యవసానమైన అద్వితీయ పరమేశ్వరుడిని ప్రతిపాదించుటయే. ఆ మహర్షులందరు అజ్ఞానులు కారు . వారు సర్వజ్ఞులు . అయినప్పటికినీ లౌకిక విషయములలో మునిగియున్న జనుల మనస్సు పరమపురుషార్థమైన సత్యాన్ని నేరుగా తెలియజాలకపోవుచుండుట చేతను , జనులు లౌకిక విషయములలోనే కూరుకొనిపోవుటను నివారించుటకొరకును ,విభిన్న తరగతుల జనులకు వారివారి ఆసక్తికి తగినట్లుగా ఋషులు వివిధ పద్ధతులను అందించినారు. ఈ పరమోద్దేశ్యమునెరుగక , జనులు వేద పరమార్థమునకు విరుద్ధముగా ఉన్న అర్థమును తీసుకొని , వానినే అనుసరించవలెనని పలుమార్గములను అనుసరించుచున్నారు.

ఇంతటితో సర్వము చక్కగా విశదీకరించబడినది.

ఇంతటితో శ్రీ మధుసూదన సరస్వతి విరచిత ప్రస్థానత్రయ భేదము సంపూర్ణము .

Jagadguru Śrī Vidhuśekhara Bhāratī Svāmin paying obeisance to Jagadguru Śrī Bhāratī Tīrtha Mahāsvāmin

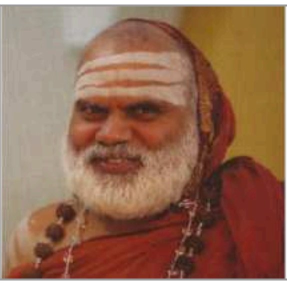

Our Website :

Our You Tube :

Our Mail ID : Info@voiceofjagadguru.com

Editorial Board		
Sri P A Murali	Hon' Advisor	Administrator & CEO, Sri Sringeri Mutt & It's Properties, Sringeri
Sri S N Krishnamurthy	Hon' Editor	Sri Sringeri Mutt, Sringeri
Sri Tangirala Shiva Kumara Sharma	Hon' Editor	Sri Sringeri Mutt, Sringeri
Sri B.Vijay Anand	Web Director	Coimbatore
Smt. B Srimathi Veeramani	Web. Asst Director & Chief Editor	Tirunelveli